

Egész évben bővítik a könyvtárat – A megyei téka felnőtt részlege | **4.**

Révi fazekast javasolnak Élő Nemzeti Kincsnek | **10.**

Császári vizit Váradon – I. Ferenc József látogatása | **22.**

Kékszakáll jazzesítve – Beszélgetés Sárík Péterrel | **32.**

Várad *folyóirat*

Kulturális, közéleti havilap • Nagyvárad, 2021. augusztus • I. (XX.) évfolyam 8. (197.) szám • **Ára 10 lej**

Egyházi kincsek gyűjteménye

6.

Kis, kerek, rózsaszínű vagy hosszúkás, zöld?

Mostanában kezd beérni a házi busznak elnevezett járat iránti kitartó hűségem, ami nem is kerül jóformán semmibe, hisz a lakásunk előtt van a megálló, s csak fel kell szállnom. De a járat valószínűleg ezt is nagyon szívesen veszi, és cserében jobbnál jobb sztorikkal ajándékoz meg, melyeket várakozás vagy menet közben hallok meg, akarva-akaratlan. Nem szándékom magyarázkodni, hisz a tömegközlekedési eszközöket használók mindannyian tudják, mit jelent az együtt utazó beszélgetőtársnak vagy telefonban a közelebbi ismerősöknek harsány hangon kitálalt, abszolút személyes problémák egész sora. A legutóbb elcsípett eset előbb megdöbbenett, majd elgondolkodtatott, végül pedig megnyugtató következtetésre juttatott.

Két idősebb hölgy épp azt taglalta, hogy a „koruknak megfelelő” lábfájásukra miért kaptak merőben más gyógyszert. Egyikük egészen monomániásan ismételte a kis, kerek, rózsaszínű tablettát, amit egyik barát-nőjétől kapott a fájdalom jelentkezésekor, és a pasztilla mintha elfújta volna a bajt, amikor viszont néhány nap múlva újra betért hozzá a csontfájdalom, akkor gondolta, felírhatja a házi orvosával, legyen kéznél bármi is ez a csodaszer. Az orvos készségesen fel is írta, ő pedig kiváltotta, de micsoda szerencse, hogy belenézett a dobozba, mert ott három levél hosszúkás zöld tablettát lapult. Azonnal mondta, neki nem ez kell, hanem a kis rózsaszínű, mire a gyógyszerésznő azt felelte, a hatóanyag ugyanaz. Szó szót követett, ő lemondott a frissen vett gyógyszerről, visszakapta a pénzét, és meg sem állt a házi orvosig, bár szerinte ott ugyanazzal a süket dumával szembesült: az orvos is a hatóanya-

got ismételte, pedig hát orvos léteére csak illene annyit tudnia, hogy a kis, kerek, rózsaszín és a hosszúkás, zöld semmiképpen sem lehet azonos.

A beszélgetőtárs válaszát már nem hallottam, mert leszálltak. Számomra viszont az lett egyértelműen világos, hogy lám csak, mire jók a gagyi reklámok, amelyekben a különböző gyógyszereket rokonok, munkatársak, barátok ajánlgatják egymásnak, „magától értetődően” szín és forma alapján, nem pedig a hatóanyag ismertetésével. S miután ezek a jópofának szánt ajánlások lemennek, még hozzáteszik néha, hogy kérdezzék meg orvosukat vagy gyógyszerészüket, de ez a biztatás már korántsem ébreszti a gyógyszerfogyasztóban azt az érdeklődést, amit a tapasztalt és a fájdalomtól megszabadult rokon, barát vagy munkatárs ajánlása.

Egyik gyógyszerész ismerősöm mondta, amikor beindult a szerteágazó gyógyszerreklám, hogy ez valójában illegális akció, mert gyógyszert nem volna szabad reklámozni éppen azért, hogy a mániákus gyógyszerfogyasztók ne holmi laikus szöveg alapján lássanak neki a gyógyulásnak; megfelelő orvosságot a bajra szakember ajánljon. Tulajdonképpen az ő szavai erősítettek meg abban a meggyőződésemben, hogy épp innen fakad a színre-formára utaló ajánlgatás, hisz az alapanyagra történő utalást úgysem érti a nem szakember.

Kíváncsi vagyok, meddig lehet még elmenni ezekkel a süket szövegekkel, és mikor jönnek rá, mennyivel többet ártanak velük, mint ha az orvoslást és gyógykezelést szakemberekre, és nem „mindentudó” rokonok, barátok és munkatársak gondjaira bíznák.

Molnár Judit

Kultúra

- 4.** Egész évben bővítik a könyvállományt – Bemutatjuk a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár felnőtt részlegét

- 6.** Egyházi kincsek gyűjteménye – Megnyílt a Nagyváradi Római Katolikus Püspökség egyházművészeti kiállítása

(Fény)képes krónika

- 9.** Szénégetők – Kerekes István fotója és története

Kultúra

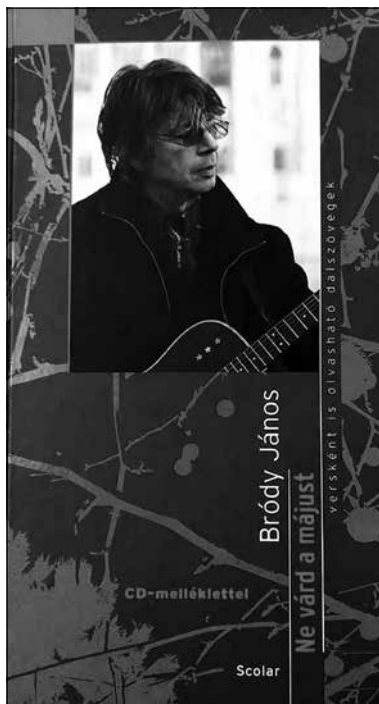
- 10.** Révi fazekast javasolnak Élő Nemzeti Kincsnek – Ismerjük meg Hasas Pétert és munkáit

- 12.** Ady és Arany nyomában – Irodalmi séták Nagyváradon és Nagyszalontán
- 14.** Karcolásért körmöt – *A tigris* színdarab sikere határon innen és túl
- 17.** Párosan szép? – Ferdítéseitektől óv Molnár Judit

Dal – szöveg

- 18.** „Hol a világ véget ér, nem ér véget a dal” (5.) – Tamás-Péter Réka tanulmányának befejező része Bródy János dalszövegeiről

Biharország – História

- 22.** Császári vizit Váradon (1.) – I. Ferenc József 1890-es látogatásának emlékezete

Irodalom

- 24.** Barna és zöld – Tóth Ágnes novellája

Vélemény

- 26.** Munkavállalók (16.) – D. Mészáros Elek szocióriportjának folytatása

Portré – Szomszédoló

- 29.** A dobos minden műfajban otthon érzi magát – Bemutatjuk a berettyóújfalui Tóth Tamást

Zene

- 32.** Kékszakáll jazzesítve – Premier előtti és albumbemutató utáni beszélgetés Sárík Péter jazz-zongoristával, zeneszerzővel

Biharország – Kultúra

- 36.** Könyvtárosváltás új környezetben – Guba-Kerekes Zsuzsa nemrég vette át a Székelyhídi Városi Könyvtár vezetését

Biharország – Üdítő

- 38.** Tanács – Keresztrejtvény

Hirdetés

- 39.** Partiumi Magyar Napok huszadjára Szatmáron – Programajánló

Várad folyóirat – kulturális közéleti havilap. **Kiadja** a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár – Nagyvárad, Várad Kulturális Folyóirat Részleg. **Intézményfenntartó:** Bihar Megye Tanácsa. **Szerkesztőség és kiadó:** Nagyvárad, Armatei Române utca 1/A, C épület, II. em. 7. ajtó; telefon: 0259/431-257; 0771/269-647. **Postacím:** 410087 Oradea, str. Armatei Române nr. 1/A, corp C. **E-mail:** biharmegye@gmail.com; bibliobihor@yahoo.com; **internet:**

www.bibliobihor.ro; www.varad.ro; https://varadbiblioteca.blogspot.com.

Szerkesztőbizottság: Fried Noémi Lujza, Máté Zsófia, Tóth Hajnal. **Munkatársak:** Darabont Éva tördelőszerkesztő, Megyesi Antónia olvasószerkesztő-korrektor; Barabás Zsuzsa, D. Mészáros Elek, Dérer Ferenc, Kocsis Csaba, Molnár Judit, Szóke Ferenc, Tóth Ágnes. Készült a Litera Print Kft. nagyváradi nyomdájában. ISSN 1583-0616

Egész évben bővítik a könyvállományt

A könyvtár a könyvszeretők univerzuma, ezen a helyen a könyveknek örök életük van, míg várják, hogy egy-egy olvasó fellapozza őket – fogalmazott beszélgetőtársunk, **dr. Mariana Barna**, a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár Olvasószolgálatának vezetője. Azt is megtudtuk tőle, hogy a téka 1991 óta viseli a nyelvész, fordító, költő nevét.

Dr. Mariana Barna

Talán a legrégebbi munkatársa a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtárnak Mariana Barna, aki az oktatói pályát cserélte fel a könyvtárosival. 1983 óta dolgozik a tékában, időközben elvégezte a könyvtár szakot, több területen is szerzett felsőfokú szakirányú diplomát, s történelemből doktorált. Nyolc igazgató váltotta egymást könyvtárosi pályafutása alatt. A gyermekrészlegen kezdte, az akkori művészeti szekción is dolgozott, amikor a közintézmény még a görögkatolikus püspöki palotában működött. Még most is jól emlékszik, milyen megilletődve lépett be először az épületbe, akárha egy szentélybe. Mint mondja, a könyvtár az ő második otthona, s maga is írhatna egy könyvet az intézmény történetéről. 2003-tól vezette a gyermekrészleget, 2013 óta pedig több részleget, köztük a felnőtt olvasókat kiszolgálót is magában foglaló Olvasószolgálatot irányítja.

– *Hány kötet van a felnőtt részlegen? Milyen témákat kínálnak az olvasóknak mind magyarul, mind románul?*

– A könyvtár felnőtt részlege az Olvasószolgálat része, ide tartozik még a gyermek- és ifjúsági részleg (júliusi számunkban bemutattuk – szerk. megj.), a könyvtár várad-ósi és Decebal sugárúti kirendeltsége, a Médiatár (májusi lapszámunkban bemutattuk – szerk. megj.), valamint az orvosi és tudományos részleg, ez a második emeleten, a 8-as teremben kapott helyett (bemutatása következik – szerk. megj.). Több mint 160 ezer kötetünk van, a magyar és ro-

mán nyelvű kínálatból minden korosztály található megfelelő olvasmányt. Mind a magyar, mind a román gyűjtemény enciklopedikus jellegű, a könyvek kölcsönözhetőek, a referenciakiadványok, azaz enciklopédiák, szótárak pedig az olvasóteremben tanulmányozhatók. Az első emeleten a 20-as, 21-es és 22-es teremben a történelmi, földrajzi, régészeti témájú könyvek találhatóak, továbbá az életrajzok, a nyelvészet és irodalom, az informatika, a filozófia, a pszichológia, a vallás, a szociológia, a politikatudomány, a közgazdaságtan, a marketing, a jog, a közigazgatás, a szociális munka és a tanügy területéhez tartozó kötetek.

– *Hogyan érintette a könyvtár átszervezése a részleget?*

– Az Olvasószolgálat órarendje változott, az olvasókat immár csak 10 és 18 óra között fogadhatjuk. Sajnos két kirendeltséget, a Dacia sugárútit és a félifürdőit megszüntették az átszervezés során. Ennek a két kirendeltségnek a könyveit a Váradszentmártoni Polgármesteri Hivatal és a nagyváradi Elit Egyesület vette át. A rövid ideig nyitva tartó biharpüspöki munkapont is megszűnt, a könyvállomány a református egyház helyi kulturális központjához került. A könyvekhez az olvasók mindhárom helyen továbbra is hozzáférhetnek.

– *Hogyan módosította a világvárvány – főleg a szigorú lezárások idején – a részleg működését?*

Tavasza óta ismét lehet a polcok között válogatni

– A szükségállapot ideje alatt az olvasók előtt be kellett zárni a könyvtárat, a könyvtárosok más munkát végeztek. Ilyen volt például a könyvek bevezetése az elektronikus katalógusba, a könyvtárosok átnézték a könyvállapotot, kiválogatták az elhasznált, kiselejtezendő könyveket. A kulturális-nevelő tevékenységekről filmek és képek készültek, ezek felkerültek az intézmény honlapjára és közösségi oldalára. Az olvasókkal telefonon, e-mailben vagy éppen messengeren kommunikáltunk. A készletlét állapot kezdetén sem mehetek még be az olvasók a polcokhoz, a könyvtárosok számára minden részlegben egy asztalt tettünk a folyosóra, ők az olvasók listái alapján hozták ki a kért köteteket, vagy ha az olvasót valamilyen témakör érdekelte, a könyvtáros több címet is ajánlott neki, amiből választhatott. A visszahozott könyvek is „karanténba” kerültek két hétre, és fertőtlenítés után tettük őket vissza a polcokra. Idén tavasszal – a fizikai távolságtartás betartásával és állandó maszkviseléssel – megnyithattuk az olvasótermet, és ismét a polcokról választhatnak könyvet olvasóink.

– *A könyvek mellett milyen tevékenységeket kínálnak még az olvasóknak?*

– Bár kényelmetlen is volt könyvtárosnak és olvasónak egyaránt, a pandémia megtanított arra, hogy az informatikai rendszerünk segítségével tegyük változatosabbá a kínálatunkat. Információt adtunk e-mailben és a könyvtár Facebook-oldalán például az általunk beszerezett új kiadványokról, olvasmányokat ajánlottunk, könyveket mutattunk be: az *1001 könyv, amit el kell olvasni az életben* elnevezésű programban hetente ajánlott egy-egy alkotót és művet Radu Andrei Deme könyvtáros. Vele együtt magam is részt vettem a vers- és mesefelolvasásokban, rövid darabok dramatizált változatának bemutatásában. Nevelő hatású kisfilmek is felkerültek az oldalakra, melyeket például az Országos Víz-

ügyi Igazgatósággal, a megyei rendőrkapitánysággal, illetve iskolákkal készítettünk. Tematikus és emlékkiállításokat rendeztünk. A projektjeinket a helyzethez alkalmaztuk, az eseményeken, szimpóziumokon vagy olvasóklubokon a Zoom alkalmazással lehetett részt venni. A felnőtt részleg tevékenységei közül az egyik legszámottevőbb a Synestezia olvasóklub, ennek működését Radu Andrei Deme irányította. Az olvasók havonta találkoztak, és megbeszélték egy-egy könyv tartalmát. Az olvasóklub célja egyebek mellett, hogy a résztvevők tudatosítsák magukban a hét művészeti ág közötti harmonikus kapcsolatokat, illetve a művészet szerepét a személyiségfejlődésben.

– *Hány olvasójuk van? A fiatalabbak vagy az idősebbek járnak gyakrabban könyvtárba?*

– Az olvasók száma változó, például a tanév alatt, szeptembertől júliusig a diákok és az egyetemi hallgatók gyakrabban jönnek, a vakációs hónapokban kevesebben, főleg a tanulni vágyók. Az idősebbek, főleg a munkától már visszavonultak hűségesebb olvasóink, ők egész évben járnak. A járvány ideje alatt ellenben sokan jöttek a 30 és 65 év közötti korosztályból, őket az otthoni munkavégzés kötelezettsége készítette erre.

– *Melyek a legkeresettebb könyvek?*

– Elsősorban a könyvtár birtokába került új kiadványokat keresik, illetve az olvasók felkészültségétől függően keresnek könyveket a szórakoztató irodalomtól kezdve a szakmunkákig, például orvosi, jogi, közgazdasági, pszichológiai, menedzsment stb. szakkönyvekig. Anna Todd *Miután* című sorozata vagy Elena Ferrante *Nápolyi regények* sorozata, illetve Yuval Noah Harari könyvei – csak néhány a népszerűek közül.

– *Melyek a legfrissebb kiadványok, mit terveznek megvásárolni? Mi az eljárás: évente vásárolnak, vagy ha megjelenik egy könyv-újdonság, akkor van lehetőség a könyvállományt bővíteni?*

– A könyveket elsősorban a kiadók listái alapján, a könyvesboltokból vagy könyvvásárokon választjuk ki. Vásárláskor szem előtt kell tartanunk a könyvek keresettségét, a gyűjtemények bővítését, az újdonságokat. Figyelembe vesszük a kiadói kínálat sokszínűségét és a szerző ismertségét is. Egész évben vásárolunk, a megvásárolandó tételek válogatására szigorúan figyelünk, de elsősorban a költségvetésünktől függ ez a tétel.

**Fried Noémi
Máté Zsófia**

Egyházi kincsek gyűjteménye

A nagyközönség előtt is megnyitották júniusban, zárt körű bemutató után, a nagyváradi római katolikus püspöki palotában az egyházművészeti kiállítást, mint arról honlapunkon már beszámoltunk.

Remélhetőleg olvasóink közül is sokan látták már a gyűjteményt, melyet mi **Csorba Sándor** levéltáros-könyvtáros kalauzolásával tekintettünk meg a megnyitó után. Alább az általa elmondott tudnivalókból, érdekességekből készítettünk kedvcsináló összeállítást mindazoknak, akik még nem ismerkedtek meg a kiállított tárgyakkal.

Az első emeleti folyosókon a püspöki és kanonoki portrétár kapott helyet. Utunk első állomása az a terem, amelyben a palota befejezésekor, az 1770-es években készült freskók láthatók. Alkotójuk ismeretlen; nem valós, kitalált itáliai tájakat ábrázolnak. Patachich Ádám püspök, az épület megálmodója és finanszírozója tanulmányait Olaszországban, Rómában fejezte be, és úgy tűnik, az olasz művészet nagy hatással volt rá, bár a palotát bécsi barokk stílusban tervezte meg Franz

Képzeltbeli itáliai táj a freskón

Anton Hillebrandt. Az ajtónyílások fölött szintén hasonló, vizes tájakat, folyópartokat, tengerpartokat ábrázoló képek láthatók, ezek is az 1770-es években készültek, de utóbbiak flamand stílusúak.

A következő teremben a gyűjtemény monumentális méretű festményeit láthatjuk, ezek közül is kiemelkedik Benczúr Gyula alkotása Schlauch Lőrinc bíborosról, akit szatmári és nagyváradi püspöksége után, 1893-ban szenteltek bíborossá. Ugyanitt látható Ferenc József császár egyik portréja, illetve Szamossy

A portrétár

Schlauch Lőrinc bíboros és Erzsébet magyar királyné koronázási képe

Csorba Sándortól sok érdekességet hallhattunk

Eleknek Erzsébet magyar királynét ábrázoló koronázási portréja. Szamosy Nagyváradon rajzot tanított, de talán ennél fontosabb, hogy ő fedezte fel fiatal tehetségként Munkácsy Mihályt. Két fából készült szobrot is kiállítottak a teremben, ezek a székesegyház felszentelésekor, 1780-ban a faoltáron álltak; a kutatások azt mutatják, hogy készítőjük Franz Eberhardt.

A következő terem festményeinek zöme XVI., illetve XVII. századi, s bár nem minden kép festője ismert, a képek eszmei értéke magas. Láthatunk angyali üdvözlést ábrázoló festményt, a XVI. század első felére datált képet, melyen a bölcsek a gyermek Jézust imádják, és itt látható az egyházmegye Csorba Sándor szerint egyik legszebb festménye, *Madonna a gyermek Jézussal*, mely szintén az 1500-as évek első feléből származik. A képet Mária Terézia adományozta Forgách Pál püspöknek, ő továbbadta azt a belényesi ró-

A Sisi terem

mai katolikus plébániának, onnan szállították vissza Nagyváradra.

A következő teremben XIII. Leó pápa portréja látható. Ő az első vatikáni zsinat utáni, a nemzetállamok megszületése korának a pápája, aki a Vatikán diplomáciai helyét kereste a világpolitikában, valamint a szegénységben élők felé fordult, ezért őt a munkások pápájának is nevezték. Ugyanitt látható III. Pál pápának, a tridenti zsinat elindítójának a portréja. Mezey Lajos *Angyali üdvözlés* című képét szintén itt állították ki. Mezeyt nemcsak elismert festőművészként, de az első nagyvárad-i fényképészként is számontartják. Személye más miatt is fontos: az ő tanítványa lett 16 éves korában Szinnyi Merse Pál, s később mentorává vált.

A következő helyiség az úgynevezett Sisi terem, itt az osztrák császárné és magyar királyné legalább egy éjszakát töltött. Ferenc József több ízben is járt Nagyváradon (lásd História

(folytatás a következő oldalon)

A kókuszdíoból készült szenteltvíztartó és -hintő

Egyházi kincsek gyűjteménye

(folytatás az előző oldalról)

rovatunk cikkét – szerk. megj.), 1852-ben Sisi nem kísérte el, azonban 1857-ben, mikor a vasúti pályaudvar alapkövét letették, a császári pár május 25–27. között a püspöki palota vendége volt.

Az úgynevezett Mózes-ciklusnak szentelt teremben a zsidók egyiptomi kivonulásának pillanatait örökítik meg, például azt, amikor Mózes a bálványimádás miatti dühében földhöz vágja a törvény két kőtábláját, továbbá a mennyei mannával való táplálást, a Vörös-tengeren való átkelést és a csodálatos vízfakasztást is. Ezek mellett Mária Terézia és Patachich Ádám portréi is helyet kaptak a helyiség falain. Az elhelyezés nem véletlenszerű, azok a képek ugyanis, amelyeket a teremben láthatunk, Mária Terézia adományaként érkeztek Patachich püspök gyűjteményébe. A Mózes-ciklus képeinek alkotójáról egyelőre annyit tudnak, hogy észak-itáliai festő, a festmények is olasz vidékekből ihletődtek.

Innen lépünk át az ötvösmunkák termébe, ahol a szentmise, illetve egyéb vallási ceremóniák lebonyolításához szükséges liturgikus eszközök láthatók. Csorba Sándor két tárgyra is felhívta a figyelmünket: az egyik az az oltárkő, amelyet a Várad török uralom alóli 1692-es felszabadulás után megtartott első római katolikus szentmisén használtak, a másik szintén történelmi jelentőségű, a kókuszdióból készült szenteltvíztartót és -hintőt a mostani barokk székesegyház alapkövének megszentelésekor használták. Csorba Sándor arra is kitért,

Schlauch Lőrinc bíboros adománya

hogy a római katolikus egyházban az aranyat nem a gazdagság hangsúlyozására használták, hanem egyrészt az arany szín az istenit jelképezte, másrészt a katolikus teológia szerint a szentmisén Jézus teste és vére van jelen, s ezeknek a lehető legnemesebb anyagokkal kell érintkezniük. Láthatók még a tárlókban neogótikus kelyhek és a Kárpát-medencében a legnagyobb barokk monstrancia (úrmutató). Itt van a gyűjtemény legújabb darabja is, a 2017-ben készült püspöki pásztorbot.

Utolsóként az egyházi kelmék termét látogattuk meg. Mint megtudtuk, ezek értékét szerencsére nem ismerte fel a kommunista hatalom, így a kiállítottnál sokkal nagyobb gyűjtemény maradt meg; a nagyváradi püspökség a Kárpát-medence egyik legnagyobb kelmegyűjteményének a tulajdonosa. A kiállított darabok szemléltetik a liturgikus színeket is, de látható dalmatika, ami a diakónusok viselete, klasszikus szabású és hegedűtok alakú miseruha. A Schlauch Lőrinc bíboros adományozta dalmatikát, miseruhát, püspöki ornátust és liturgikus kellékeket is kiállították. Egy rózsaszín betétekkel díszített dalmatika a székesegyház szentelésének időszakából, az 1750-es évek elejéről származik, és itt látható Patachich Gábor (Patachich Ádám nagybátyja) kalocsai érsek miseruhája is.

A látogatások rendjéről a vallásturisztikai iroda elérhetőségein (telefon: 0040/771/612-714 és 0040/359/433-401, e-mail: tourinfo@varad.org) lehet érdeklődni.

Fried Noémi Lujza

Ötvös remekek

KEREKES ISTVÁN

Szénégetők

Régi mesterséget folytatnak becsülettel, odafigyeléssel ezek a Küküllő menti (Maros megyei) szénégetők. A boksákra (légmentesen lezárt farakások, amelyekből faszenet égetnek) folyamatosan vigyáznak, mert nagyon pontos, figyelmes és precíz munkát igényel ez a feladat. Lehet ez a szakma családi hagyomány, amely apáról fiúra száll, ámde művelői között akad olyan is, aki csak

úgy kitanulja tisztességgel a mesterséget. Tavasztól késő őszig, novemberig égetnek szenet, időjárástól függően. Ebben az időszakban odakünn laknak, vannak rendes faházai. Állandóan ott kell lenniük, hiszen rendezni, felügyelni kell a nagy boksákat. Szükszavú, zárkózott emberek, akik nap mint nap teszik, amit tenniük kell. Mintha megállt volna az idő. Valahol a Küküllő mentén...

NÉVJEGY

Kerekes István Magyarországon élő, marosvásárhelyi származású fotóművész. Jelenleg a legtöbb díjjal bíró magyar fotós. 2018 augusztusában átvehette a jelenlegi legmagasabb kitüntetést, az Excellence FIAP/ Diamond3-t (Kiváló Művész gyémánt 3-as fokozat). Amikor ezt az elismerést megkapta, a világon összesen öt fotóművész birtokolta e címet, és közülük ő a legfiatalabb. Ugyancsak 2018 augusztusában fotós munkásságáért

Magyar Arany Érdemkereszt állami kitüntetésben részesült. A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MÚRE) Brassai sajtófotó-pályázatának nagydíját immár három alkalommal nyerte el; több ízben első, illetve második díjas lett a különféle kategóriákban; 2019-ben pedig Szathmári Pap Károly Aranyéremmel jutalmazta a Brassai zsűrije. Nagyváradon is meg lehetett tekinteni néhány alkotását a sajtófotó-kiállításokon. Honlapja: www.kerekesistvan.com.

Révi fazekast javasolnak Élő Nemzeti Kincsnek

Az Élő Nemzeti Kincs (Living Human Treasure/ Living National Treasure) cím az UNESCO szerint olyan személynek ítélhető oda, aki magas szintű tudásával és gyakorlati készségeivel kulturális örökségünk egyes elemeinek újjáteremtéséhez járul hozzá. Románia 2010-ben csatlakozott a kezdeményezéshez. A Réven dolgozó **Hasas Péter** fazekast is javasolták erre a kitüntető címre.

Hasas János mérnök, a Pro Rév Egyesület elnöke, Rév község alpolgármestere továbbította a javaslatot a bukaresti művelődési minisztériumhoz, az erre szakosodott bizottság június elején elemezte azt, s a cím hivatalos odaítélését szeptember 6-án hozzák nyilvánosságra. Hasas János a fejleményekről való tájékoztatás mellett kérésre visszatekintett a révi fazekasság múltjára is.

A Sebes-Körös menti község lakosságának ősi foglalkozása a fazekasság. A környéken található jó minőségű agyagok kézenfekvővé tették a feldolgozásukat. Az átlagember főző-, vízfordó, tárolóedényei évszázadokon át mind-mind a korongozók keze alól kerültek ki. Az első írásos dokumentumnak arról,

Szüleitől tanulta el a mesterséget

Hasas Péter a kevés ma is dolgozó révi fazekas egyike

hogy Réven fazekasok élnek, azt a folyamatot tekinthetjük, melyet 1639-ben Zólyomi Erzsébet, Sólyomkővár úrnője a gyulafehérvári diétához intézett annak érdekében, hogy a falut mentsék fel a cserelovak biztosításának kötelezettsége alól a Réven létesített postakocsi-állomás számára, mivel a falu lakosai fazekasok és csizmadiák. A révi fazekasság múltja természetesen ennél sokkal régebbre nyúlik vissza.

Jellegzetes fehér

Rév a fehér edényeiről híres. Az itt található szürke agyag vagy egyáltalán nem tartalmaz vas-oxidot, vagy csak nyomokban, ezért a belőle készült edény kiégetés után fehér lesz. Világviszonylatban is jelentős a révi fehér kerámia. A jellegzetes fehér agyagot a közeli Kerebikről, a Vársonkolyos melletti Pozsoritáról bányásszák, a révi fazekasok nyelvén „vetik”, azaz kiássák. Ezt a műveletet ma is többen szövetkezve végzik, mert a jó agyag bizony tíz méter mélyről kerül a felszínre. Kapával, csákánnyal szedik ki, majd fából faragott kis teknőben adják kézről kézre a felszínre, és szekérral szállítják haza az úgynevezett verembe, ahol többször is megáztatják,

A jellegzetes révi cserépedény fehér

irtókapával megásózzák, megtisztítják az idegen anyagtól. Ezután tömböket formálnak belőle, majd szelik a kaszaélből készített szelővel. Ezt követően az agyagot gurgolják, azaz fogaskerekekkel működtetett két fémhengeren átörlik. Ezeket a folyamatokat a ház előtti fészkerben végzik. Az agyag ezután már bekerül a műhelybe, a gyúrópad alá. Onnan veszi elő a mester, hogy meggyúrja – ahogy ők mondják, „felpaskolja” –, hogy ne maradjon benne hólyag, majd egy edényhez szükséges agyagmennyiséget „felrögöl”. Ezután következik a leglátványosabb munkafázis, a formázás korongon.

A megformálandó masszát a mester rádobja a korongra, s a „rögből” az ügyes ujjak irányításával kialakul a szabályos, formás korsó, kanta, csupor stb. Miután a mester a kiformált edényt egy fémszállal gyöngéden elválasztja a korongtól, következik a szárítás a műhelyben

Számtalan konyhai edényfélét készítenek a fazekasok

vagy azon kívül. Füles edények esetében még a fülezést is el kell végezni.

A díszítést, vagyis a „pingálást” általában a feleség végzi nagy szakértelemmel. A megszáradt edényeket díszítőmotívumokkal látják el, „hímezik” a szaruból készített hímző segítségével. A festékanyagot is a földből nyerik – egyfajta vas-oxidból –, ahogy a révi fazekasok nevezik: „gangócából”. Ezt összetörik, majd vízzel keverve nyerik belőle a sötétbarna, feketés színű festéket.

Az elkészült edényeket a kemencében, a „püstőben” kiégetik. Egymás mellé kör alakban, szájjal lefelé helyezik el a püstőben, majd cserepekkel csúcsosan befedik, s kezdődik a nagy szakértelmet igénylő égetés. A tűz, a füst átjárja a gondosan egymásra rakott edényeket, azok mégis hófehérre égnek...

Csak hárman folytatják

A mesterség fortélyait nem tanította nekik senki, azokat egymástól lopva lesték el, mondják a fazekasok... Napjainkban már csak hárman folytatják ezt az ősi foglalkozást: Szolga Géczy Julianna, Hasas Péter és Géczy Kál Gyöngyi.

Hasas Péter 1955-ben született, és édesapjától – aki szintén a Hasas Péter nevet viselte – vette át a stafétabotot. Id. Hasas Péter népművészként éveken át Debrecenben is oktatta a fiatalokat a fazekasságra. Fia a szülőktől tanulta meg a mesterséget, de nem ebből akart megélni. Munkahelyet keresett, dolgozni járt – huszonöt évig az esküllői Refractara, majd vársonkolyoson az IPEG vállalatnál –, hobbi-ból korongozott. Miután bezárták a céget, betegnyugdíjas lett, így már több ideje lett arra, amit mindig szívből csinált, a fazekasságra.

Munkájában ma már lánya, Mária segíti, főleg a díszítésben és az értékesítésben. Aradra nőszült, mérnöki végzettségű fia pedig az elektromos meghajtású korongok iránt mutat érdeklődést. Több ilyen munkaeszközt is készített már.

„Révi magyar közösségünk a múltbeli értékek ápolásán túl fontosnak tartja a jelen és a jövő érdekében megtenni mindazt, ami szükséges ezeknek az értékeknek a megmentésére, megtartására és továbbadására – hangsúlyozza Hasas János. – Egy fazekasműhely kialakítása, ahol szakképzett oktató irányításá-

(folytatás a következő oldalon)

Ady és Arany nyomában

Éld át! Fedezd fel! címmel tartották meg a Collegium Varadinum örökségvédelmi és kulturális projektjét. Idén a Rákóczi Szövetség Bihar megyei szervezetével közösen hirdették meg középiskolás diákok számára.

A két költő munkássága mellett a hozzájuk kötődő reprezentatív nagyváradi, illetve nagyszalontai tereket és épületeket is megismerhették a séták során a diákok. A projektről július elsején tartottak beszámolót a gígonológok és szervezők: **Tótság Áron**, a Collegium Varadinum elnöke, **Kéry Hajnal** megyei főtanfelügyelő-helyettes, a Rákóczi Szövetség Bihar megyei vezetője, **Gali Boglárka**, a nagyszalontai Arany János Múzeum menedzsere és **dr. Zuh Deodáth** eszmetörténész. Utóbbiak ketten kalauzolták is a diákokat a nagyváradi és nagyszalontai sétákon.

„A Rákóczi Szövetségben fontosnak tartjuk, hogy közösséget építsünk. Az elmúlt időszakban az osztályközösségeknek nem volt alkalmuk találkozni. Ezért is döntöttünk úgy a Collegium Varadinummal közösen, hogy egy olyan projektet valósítunk meg, amellyel a Bihar megyei osztályközösségeket tudjuk erősíteni” – mondta el Kéry Hajnal. Arra is emlékeztetett, hogy a szövetség két korcsoporttal foglalkozik: az iskolakezdőkkel és a középis-

Ismerkedés az interaktív tárlattal

kolás diákokkal. Az Arany János Múzeumba és az Ady Endre Emlékmúzeumba nemcsak nagyváradi, hanem margittai és székelyhídi diákok is ellátogattak, tette hozzá.

„A projekten keresztül többlettudást igyekeztünk átadni a diákoknak. Olyan ismeretek-

Révi fazekast javasolnak Élő Nemzeti Kincsnek

(folytatás az előző oldalról)

val az érdeklődők megtanulhatják a mesterség fortélyait, bizony régi álma volt közösségünknek. Néhány lelkes ember (Halász Mária Bukarestből, egykori fazekasunk, Halász Sándor lánya, szülők, a presbitérium), intézmények, mint a Bihar Megyei Tanács, a Révi Polgármesteri Hivatal, a Révi Református Egyházközség összefogása, adománya és munkája kellett ahhoz, hogy mindez megvalósulhasson.” 2016 októberétől ugyanis Póliné Hasas Mária óvónő (Hasas Péter lánya) irányításával beindult a fazekastanfolyam. Egyelőre gyermekek és ifjak

vesznek részt rajta, átlagban 25-28-an heti egy alkalommal. Helyszíne a Bersek József Református Gyülekezeti Központ ifjúsági terme. A foglalkozás megkönnyítésére két elektromos korongot is vásároltak, s a megfelelő kézi technika elsajátítása után áttérnek a hagyományos, azaz lábbal meghajtott korongra...

„Reménykedünk abban, hogy az oktatók, támogatók munkája nem lesz hiábavaló, és gyermekeink, ifjaink szorgalma folytán ötvenhatvan év múlva is beszélhetünk a magyarság ősi foglalkozásáról, a fazekasságról Réven” – fogalmazott Hasas János.

Dérer Ferenc

Az Ady Endre Emlékmúzeumban

Dr. Zuh Deodáth, Kéry Hajnal, Tótság Áron és Gali Boglárka

Pihenő az Arany-portán

re hívtuk fel a figyelmüket, amiket a tanórákon nincs lehetőségük elsajátítani” – mutatott rá Tótság Áron, s köszönetet mondott a Rákóczi Szövetségnek és a Communitas Alapítványnak is a projekt lebonyolításának támogatásáért. Mint mondta, a projektnek nemcsak oktatási, hanem identitásformáló szerepe is volt.

Nagyszalontán Gali Boglárka is kísérte a diákcsoportokat

A váradi séták során az volt az elsődleges kérdés, hogy miként lehet bemutatni a diákoknak azt a környezetet, ahol Ady Endre élt, hogyan köthető Ady a környezethez – magyarázta dr. Zuh Deodáth. A kulcs tehát az volt, hogy a személyiség hogyan köthető a helyhez. Izgalmas kérdés volt az is, hogyan erősödött fel az Ady-kultusz 1945 után, hiszen akkor hozták létre az emlékmúzeumot. Emellett érdekes volt Nagyszalonta, azaz a századfordulón a polgárosodás útján járó kereskedőváros, illetve a XIX. század közepi mezőváros, Nagyszalonta közötti különbség is. A bihari megyeszékhelyen egyébként felkeresték a diákokkal az Ady-múzeumot, a Holnaposok szoborcsoportot, bejárták a Bémer (ma Ferdinánd) és a Szent László (ma Unirii) teret meg a Fekete Sas palotát is.

Nagyszalontán Bagosi Hajnalka tárlatvezetővel felváltva kísérték a diákcsoportokat – mesélte Gali Boglárka. Útban a Csonkatoronyhoz érintették Arany egykori szülőházának helyét, a régi városházát. Fontos volt elmondaniuk, hogy az eredeti épületek tűzben semmisültek meg, de szó esett a *Toldiról*, valamint Arany János és Petőfi Sándor barátságáról is. Nagyszalontán a város más hírességeiről, például Sinka Istvánról, Zilahy Lajosról és Kiss István szobrászról is szó esett, tette hozzá a menedzser.

A projektben megközelítőleg 450 diák vett részt, például a székelyhídi Petőfi Sándor Elméleti Líceum, a margittai Horváth János Elméleti Líceum, a nagyváradi Művészeti Líceum, a Mihai Eminescu Főgimnázium és a Szent László Római Katolikus Teológiai Líceum tanulói. A szervezők kérdőíves felmérést is végeztek a tanulók között, s a válaszaik alapján 93 százalékuk volt elégedett a programmal, s venne részt hasonlóban.

Fried Noémi Lujza

Karcolásért körmöt

Másodjára láttam *A tigrist*. Megértem őt. Átérezem a problémáit. Szolidarizálok vele. Már-már barátok lettünk. Ámde civilizáció van. Le kell lőni a tigrist.

Július első estéjén a Bodega kávéház udvarán lehetett megtekinteni a Gianina Cărbunariu darabjából rendezett előadást, a nagyváradi Szigligeti Társulat *A tigris* című produkcióját Tóth Tünde rendezésében. Volt szerencsém a premieren is részt venni. A bemutató a Szigligeti Stúdióban volt. Még március első hetében, a *Búcsú a Szigligeti Stúdiótól* elnevezésű rendezvénysorozat keretében tartották meg az első előadást. A Sonnenfeld-palota a búcsúrendezvények után be is zárta kapuját (tulajdonosváltás és az épület úgymond felújítása-átalakítása stb. miatt; erről bővebben az áprilisi lapszámban írtam). Az előadás beharangozó szinopszisából kiderül: „2011. december 13-án a szebeni állatkertből az etetője gondatlansága miatt elszabadult egy tigris. Az állat órákig csatangolt a városban, míg a rendőrökből, vadászokból és állatkerti gondozókból álló csapat bekerítette és lelőtte altatóinjekcióval. Cărbunariu áldokumentum-drámájában a Mihaela nevű nősténytigris városi portyájáról a város közösségének különböző tagjai beszélnek sajátos nézőpontjukból. Így a dráma a kortárs európai és romániai társadalom működésének keresztmetszetét is nyújtja.”

Tigris a Bodegában, avagy „éjszakánk erdejében sárga láng”. Tigrisbundában Szotyori József

Balogh Attila (és a Várad folyóirat tavaly decemberi lapszáma), Dimény Levente, Tötös Ádám, Szotyori József, Trabalka Cecília

Az előadás meglehetősen sokrétű, sokféle mondandóval, aktuálisabbnál aktuálisabb témákkal. A tigris történetét és közösségi életünket többféle szempontból ismerheti meg a néző. A rendezői koncepcióval és próbafolyamattal kapcsolatban **Tóth Tünde** a premier előtt elmondta: „Laza asszociációk füzere maga az előadás, a burleszk és az abszurd között lavírozunk. Sokat beszélgettünk a színészekkel arról, hogy mit gondolnak a szöveg által felvetett problémákról. Mindennek megvizsgáltuk a színét és a fonákját. Alapvetően jó kedélyű próbafolyamat volt, s reméljük, ebből valamit át tudunk adni majd a közönségnek.”

Felújított városközpont, támogatott kultúra, példás állatkert

Amint az már a bemutató láttán is megfogalmazódott bennem: Tóth Tünde mindenre odafigyelve, a tőle megszokott érzékenységgel rendezte meg a történetet. A jelmezek a burleszk jelleget erősítik, később a ketrecbe zárt „jelmeztelenség” az abszurdan realiztikus hangulatot erősíti. A zenék szintén igencsak fontosak és jók. A színészek pedig (minden túlzás nélkül) brillíroznak. Táncolnak, éne-

sodik alkalommal újabb dolgokat, összefüggéseket, árnyalatokat, nüanszokat lehetett fölfedezni az előadásban.

Interjú készül például a taxissal, aki mesél a tigrisnek a városról. „Hogy milyen szép itt nálunk. Elsősorban a központ. Teljesen felújították. Nagyon szép a város, nagyon nyugodt, az emberek kedvesek, dolgozók.” Csak a déliekkel van baj, akiket túl költséges lenne kinyírni. És több ízben is elhangzik e mondat: „Ebben a városban támogatják a sajtót, a kultúrát.” Igen, tudjuk, megtapasztaltuk és tapasztaljuk, akinek van füle a hallásra, érti... S aztán szólhat a dal: „Well, this is Shit...”

„Nekünk ebbe az országba egy Vlad Țepeș kéne, hogy mindannyiukat börtönbe vesse. Vagy legalább egy Ceaușescu.” Balogh Attila, a színész, aki a nyugdíjast játssza

És a maguk módján elbeszélik esetüket a tigrissel a hajléktalanok, akik még piával, vizet szesszel is megkínálnák új cimborájukat, ahogy ők nevezik, Bundát, és akik tudják, mi kell a turistáknak. Aztán beszélnek a külföldi turisták, meg a szövegeiket „finomító” tolmács. A japán és francia látogató William Blake *Tigriséből* is idéz. Érdemes rákeresni a versre, aki nem ismeri, azért, aki ismeri, azért. „Tigris! Tigris! éjszakánk / Erdejében sárga láng, / Mely örök kéz szabta rád / Rettentő szimetriád?” (Idézet a Szabó Lőrinc-féle fordításból, ám Kosztolányi Dezső fordítása is gyönyörű a „szörnyű és szép termetű” tigrisről.)

A főtéri galamb és a varjú, meg a verébpopuláció képviselői sem maradhatnak ki. Mert hogy: „a főtér a galamboké, a parkok meg a varjakéi”. Aztán színre lép (csoszog) a megkeseredett nyugdíjas, jönnek a blokknegyedben duhajkodó fiatalok. Megidéződik az egykori diktátor, Ceaușescu szelleme, mely ma is él. Nyilatkozik a nyársat nyelt tanár, aki a hagyományt, illetve annak üres kliséjét védi, továbbá a számokba „fojtott” banktisztviselő és -igazgató, a fogat fogért, karmolásért körmöt-karmot elvélő vagány bunkó úrgazdag s a macája, a sürgősségi osztály orvosa, aki „automatára állítva” varrja össze a betegeket a baleseti sebészeten. Mihaelát, a jóhiszemű, kelekótya és kíváncsi tigrislányt igazából csak Costică bá, a gondozó próbálta óvni az odaküntól, a világ veszélyeitől. Mihaela csak sétálni akart egy kicsit, szétnézni a városban. Ám az állatkertet nem szabad csak úgy ott-hagyni...

Szinte végszóra megjelent a Bodega szomszédságában lévő ház cseréptetőjén két cica. Komótosan sétáltak, üldögéltek, egy kis (nem is olyan kicsi) tapsot is bezsebeltek mint az

(folytatás a következő oldalon)

Tóth Tünde, *A tigris* rendezője

kelnek, játszanak, méghozzá csuda jól. Jócskán van ebben a történetben társadalomkritika, meg persze játék a javából, és néha afféle színház a színházban is. Minden színész több szerepet is alakít, hiszen sokan találkoztak az elkódorgott tigrissel. A burleszkes, néha musicales, néha ironikus hangulatú játék egyre komorul.

Az előadás kocsmaszínházként is nagyszerű. A Bodegát belakták *A tigris* szereplői. Má-

Miaúúú – szolidáris macskák, az új szereplők

Fotó: Csatiás Lóránt (a Bodegában megtartott előadásról)

Karcolásért körmöt

(folytatás az előző oldalról)

előadás új szereplői. Nagyon jól „játszottak” ők is. Minden biztonnal szolidárisak is voltak nagymacska rokonukkal...

Ezután a vadaskertben lévő anonim állatok mesélnek. Arról, hogy az emberekkel nehéz szót érteni. Meg arról, hogy „mi példás állatkert vagyunk”. És hogy „általában jól vagyunk, sőt kitűnően”. Vagy mégsem? Legvégül showtime, lityilötyi zenére tánc és vidámság – felsőbb utasításra...

Drámaújító törekvés, játékos korrajz

A bodegás előadás után beszélgettünk Tóth Tündével.

– Miként talált rád *A tigris*? És mi az, ami leginkább megtetszett benne?

– Foglalkoztatnak a mai drámaújító törekvések. Gianina Cărbunariu is egy ilyen újító. Főként dokumentumszínházi törekvései mellett vannak olyan próbálkozásai is, amelyek szabadabb formákat kínálnak. Ilyen *A tigris*. Imádom a műfaji meghatározását is a darabnak: mockumentary play. A Színház.neten olvastam először, nagyon régen. Nagyon komplex, ugyanakkor játékos, könnyed korrajznak találok *A tigrist*. Ez fogott meg.

– Gianina Cărbunariu *A tigris* című drámájának eredeti, filozofikus és játékos feldolgozásáért járó különdíjjal tért haza a Magyar Színházak XXXIII. Kisvárdai Fesztiváljáról a nagyváradi Szigligeti Színház Szigligeti Társulata június végén. Mit jelent számára a kisvárdai siker, a fesztiváldíj?

– Képmutatás lenne azt mondani, hogy nem örültem-örültünk nagyon a díjnak, amely az egész csapaté, hiszen együtt gyúrtuk ezt az anyagot azzá az előadásá, amely, úgy tűnik, megérintette a zsűrit. Arra késztet, hogy tovább kutassunk-keressünk, hogy még, még, még... csináljunk színházat.

– Nyáron-ősszel vándoroltok-e valamerre *A tigrissel*? Ha igen, hol lesz vendéjáték?

– Augusztusban még marad *A tigris* a Bodegában, 7-én Szegeden játsszuk az előadást a Thealter Nemzetközi Színházi Fesztiválon, és meghívást kaptunk a székelyudvarhelyi Drámázat Fesztiválra is, amely ősszel lesz.

Kisvárdai siker.

A különdíjat a június 26-i zárógálán Tóth Tünde, Dimény Levente és Trabalka Cecília vette át

– Biztosan van már új ötleted, hogy mit szeretnél legközelebb megrendezni. Szíved szerint mit vinnél színre a következő alkalommal?

– A férjemmel, Dimény Leventével, a Csilagocska Alapítvány felkérésére készülünk a nyáron egy egyszeri eseményre, mely a *Váradi Biblia* történetét dolgozza fel, sok-sok tánccal, zenével, rengeteg tehetséges pedagógussal, gyermekkel. Jövő tavasszal Győrben rendezem *Lionel Bart Olivér!* című musicaljét, Zakariás Zalán meghívásának eleget téve. Itthon már rendeztem ezt a darabot, de remélem, hogy sikerül lendületesen, dickensi humorral, iróniával, drámával nem fukarkodva valóban újragondolni ezt a musicalt a győri csapattal. Nagyon sok darabbal kacérokodom amúgy, de Háy János *A Gézagyerek* című isztendrááját rendezném most legszívesebben.

Tóth Hajnal

Gianina Cărbunariu: **A tigris** – mockumentary play

Fordító: Csűrös Réka

Szereplők: Balogh Attila, Dimény Levente, Szotyori József, Tötös Ádám, Trabalka Cecília

Rendező: Tóth Tünde

Díszlet- és jelmeztervező: Florina Bellinda Vasilatos

Ügyelő: Joó Emília

FERDÍTÉSEK

Párosan szép?

Igen, a népi bölcsesség is úgy tartja, hogy párosan szép az élet. Ez ellen nem is tiltakoznak túl sokan, viszont a kétnyelvű – román–magyar – közegben élőknek elég gyakran meggyűl a bajuk a párosítással, különösen, ha csak felületesen ismerik a hétköznapi román kifejezéseket.

Felháborodottan panaszkolta egyik idős ismerősöm – aki csak az úgynevezett román konyhanyelvet beszéli –, hogy milyen nyíltan akarták becsapni egy üzletben: a férjének vásárolt volna egy nadrágot, mire a magyarul egyáltalán nem tudó eladó többet akart rászólni. Visszakérdeztem, hogy „o pereche de pantaloni”-t emlegetett-e, mire az ismerősöm bószén helyeselt. Ezután magyaráztam el neki, hogy románul nemcsak a két külön darabból álló cipőre mondják, hogy pár, de a két külön szárú nadrágra, sőt a szemüveg is: o pereche de pantaloni és o pereche de ochelari, holott valójában mindkét tárgy csak egy-egy darab, de a nadrág mindkét lábat, a szemüveg pedig mindkét szemet „kiszolgálja”. Ismerősöm megnyugodott, és visszament megvenni a kiválasztott nadrágot.

Sorozatunkban már nagyon sok szólással kapcsolatos „ferdítési” lehetőséget említettünk, legtöbbször olyanokat, amelyek mindkét nyelvben jelen vannak, csak némi eltéréssel, s ha ferdítjük, értelmetlenség lesz az eredmény. Ezúttal két román és egy magyar kifejezésre hívnám fel a figyelmet, melyek „fordítása” harsány kacajba fulladna.

Ha valaki nagyon akar valamit, és nem hajlandó megérteni, hogy nem lehet, túl sok mellébeszélés helyett románul úgy szólnak rá, hogy „pune-ți pofta-n cui”, vagyis ferdítve: tedd fel a szegre a kívánságod! Nagyon képszerű a kifejezés, mert a szegre vagy fogas-

ra azt akasztjuk, amire épp nincs szükségünk. Ennek ellenére mégsem érdemes magyarul használni, mert nem biztos, hogy megértené a kunyeráló illető.

Plasztikus magyar szófordulat a botcsinálta, amit nekünk nem kell magyarázni, olyasmiről van szó, amit nem jószántából tesz valaki, hanem botnak a hatására, s így nem is ért hozzá. A románban létezik ugyan az ageamiu szó, ami kontárt, hozzá nem értőt jelent, de hiányzik belőle az erőszakos hatás kellemetlensége. A franciában van a miénkhez hasonló szófordulat, a malgré lui, ami azt jelenti, hogy ön-maga ellenében. A két kifejezés rokonságát legjobban Molière egyik népszerű darabjának címe hordozza, a *Le médecin malgré lui*, amit magyar színpadokon *A botcsinálta doktor* címen játszanak.

Végezetül egy aránylag újabb román kifejezést szeretnék megemlíteni, amit Bukarestben nagyon gyakran használtak régebben is: a legtöbb rossz minőségű holmit azzal minősítették, hogy „pâinea vagy cartea, esetleg spectacolul lui pește” és így tovább. Akármire illett, ami sikerületlen, eldobható, semmit nem érő volt, vagyis úgy eltűnhet az életünkben, ahogy a hal tovacicázik a vízben. Az utóbbi években a politikai pamfletszerű elemzésekben viszont egyre gyakrabban hallani a „țara lui pește” kifejezést, sőt úgy is, hogy „țara lui pește prăjit”, azaz már cikázni sem tud a hal, mivel megsütötték. Ezzel az elemző véleménye mindent elmond, s én is azért hoztam fel példaként, hogy ha egy-egy műsorban elhangzik, nehogy valaki rejtett konyhatitkokra gondoljon, mert egyértelműen a helyzettel szembeni elégedetlenséget jelenti, nem pedig a vidám főzőcskét.

Molnár Judit

TAMÁS-PÉTER RÉKA

„Hol a világ véget ér, nem ér véget a dal” (5.)

„Szóljon a dal, az életünkről szól” (B. J.)

Azok mögött a dalszövegek mögött, amelyek nem csupán zenehallgatót, hanem értelmező olvasót is feltételeznek, tudatos költői szándék áll, így a megismerés és önmegismerés eszközeként értelmezhetők a dalok. Bródy János intellektuális lírai szövegei bizonyítják ezt, amelyekben a megjelenített életérzést az egyéni sorseseményen túlmenően egy adott társadalmi helyzet hitelesíti. Műfajilag ezek helyzetdaloknak vagy életképeknek tekinthetők. Továbbmenve azonban egy másik jellegzetes műfaj jelenik meg Bródy dalköltészetében, amelyben ez a jelenség nyomon követhető, éspedig a balladával, sőt olykor a rövidprózával rokonítható narratív dal. Az epikai jelleg egyszerre új és hagyománykövető a dalköltészetben, ugyanis a történetmesélés új irányvonal a popzenében, a hajdani regösének műfajára emlékeztet. A valós vagy fiktív történetbe ágyazás sajátos módon ábrázol korhangulatot, teszi lehetővé társadalmi összefüggések felismerését. Bár tréfásan hangzik a szerző álláspontja, miszerint arról ír, „ami megtörtént vagy megtörténhetett volna”, a történetmondására igazoltan a valószerűségekre való törekvés jellemző.

Bizonyos dalszövegek irodalmi művek cselekményére íródtak, s azok summázását vagy továbbgondolását teszik lehetővé. Ide tartozik például a népszerű *Micimackó*, *A rút kiskacsa*, *A csodálatos Mary*, *A kis herceg*. Az egyes színpadi művek betétdalai, szövegek könyvei is természetszerűen ezt a célt szolgálják (*Kőműves Kelemen*, *Fehér Anna*, *Doktor Herz*, *Will Shakespeare*, vagy akit akartok).

A balladai forma a lét tragikumának kifejezésére szolgáló szövegforma. A *királylány balladája* című dalszöveg a népmesékből átvett szereposztás és konfliktushelyzet jelképként való használatával múltbeli eseményeket és azok következményeként a jelen helyze-

Fotó: Bródy Farhas Anita

Bródy János koncertjein a dalokat összekötő szövegek is fontos részét képezik az előadásnak. E koncertfelvétel a Budapest Arénában készült

tet ábrázolja. A királylány a szabadságot, az ifjú hős a szabadságért lelkesedő, küzdő közösséget, a sárkány a zsarnokságot, idegen uralmat, az új király pedig a szabadsággal élni nem tudó nép vezetőit szimbolizálja. Az „ígéret földjén Kánaánt kíván a nép” sorban lévő paradoxon több síkon kínál értelmezési lehetőséget: feloldható abban, hogy az ígéret földje nem bibliai értelemben használt, hanem konkrétan az ígéretekre vonatkozik, így nem azonos a Kánaánnal. Jogos tehát az igazi Kánaán utáni vágyakozás. Értelmezhető úgy is ez a gondolat, hogy a nép elérte már az ígéret földjét, lehetőségként megkapta, de mégsem él ezzel. Igazolásképpen a múltbeli viszonyokra hivatkozik, amelyek által a berögzült magatartásformákat hordozza: „Bizony, hogy boszorkány a szép királyleány, / Sárkány babája volt, az ám!” A királylány homlokán hervadó sárga rózsza az illúzióvesztést, a szabadságba vetett hit elvesztését jelenti, ezt nyomatékosítja a „hiába vár” ige, és a zárlatban egyetlen szó erejéig felsejlik a remény, a túléléshez szükséges pozitív viszonyulás szükségszerűsége: „Remélem, nem hiába vár”. Az új herceg

Egy koncert utáni találkozás pillanatai

a megújult gondolkodású közösség jelentésében fogható fel.

A művészi lét tragikumát a ballada műfaji követelményeinek megfelelően elmondó (balladai homály, tragikus végkifejlet, tömörség, sejtetés, konkrét személyleírások hiánya) *Bordódi Kristóf* című dalszöveg mitológiai elemekre épül. A száll ige használatával már a felütés jelzi a ló mint Pegazus alakját. A határok nélküli felfelé száguldásban az alkotó előtt kitarulkozó végtelen, az alkotói szabadság ismerhető fel, az álmok űzése magát az alkotó folyamatot jelenti, az emésztő tűz pedig az önemésztő szenvedély jelképeként válik értelmezhetővé. Sorsszerű tehát az édesanya, a kedves elhagyása is. A gyertya *Bordódi Kristóf* két oldalán természet-szerűen a halált, a ravatalt jelképezi. A szerző teljes nevének ismeretében (Bródy János Kristóf) nyilvánvalóvá válik a szójáték, felismerhető az önvallomásos jelleg.

A *Valahol egy lány* története az önkényes hatalommal szembeni nyílt ellenállást fejezi ki. A cím utal arra, hogy a történet nincs tér- és

Szövegillusztráció a *Bordódi Kristóf* című dalhoz, Mészáros Panna munkája 2018-ból, aki akkor volt XI. osztályos diák a nagyváradai Lorántffy gimnáziumban

dal – szöveg

időkeretbe helyezve, általánosítható. A szövegben elhatárolható három szöveg: a szituációt bemutató elbeszélő, a lány és az öreg király szövege; a lány és a király magatartását kifejező sorokban a fokozás érvényesül. A „messze földön legszebb”, hófehérben járó, tiszta lányt az öreg király eleinte „feleségül megkívánja”. A nyílt visszautasítást rejtett események követik, a „sápadt arc”, valamint a feketére váltott ruha szimbólumaira sok történet konstruálható, tehát sokféleképpen konkretizálódhatnak a hatalom mechanizmusai, viszont az ellenállás formái, a magatartásforma, ami ezeket hordozza, nem változik. A királynak nem marad eszköze a lány állhatatosságával, erkölcsi elveihez való hűségével szemben: „szörnyű mérges, mit tehet más”. Az elbeszélői szöveg a dal végén alátámasztja a lány állásfoglalását, és így egy közösségi értékrenden alapuló üzenet hordozója lesz: „Valahol így van ez... jól”. Egy közösség nevében mondja ki tehát, hogy a hatalomnak semmilyen körülmények között nem hódol be. Az ismétlés által még hangsúlyozottabbá válik az egyenes, nyílt beszédmód.

A *Szőke Anni balladája* a város fényeinek vonzáskörébe kerülő, majd azokban csalódó lány története.

A narratív dalokban a történet különböző szerephez jut. Az *Egy hétig tart egy szerelem* tömörítve meséli el egy kapcsolat kialakulását és a sorsszerűen bekövetkező szakítást. Egy látszólag banális, hétköznapi helyzet, a könnyed alapjelentés is létértelmező történetté tágulhat. Példa lehet erre a *Földvár felé félúton* című dal, amelyben a félúton levő hős konnotálhatja bennünk Kosztolányi Dezső *Esti Kornélját* vagy Krúdy Gyula *Szindbádját* is, a lánnyal való találkozás *Karinthy Találkozás egy fiatalemberrel* című írásával cseng egybe. A számos település elnevezésében tulajdonnévként megjelenő Földvár a felvázolt élethelyzet szimbólumként értelmezhető elemeinek kontextusában célt, akár halált is jelenthet, a színpad a karriert, illetve a másokért tevékenykedést. A konkrét történet egyszerű: Földvár felé félúton egy lány áll az út szélén. Az elbeszélő, aki bizonyos idő távlatából gondol vissza erre, megáll, és felajánlja, hogy elviszi. Nem alakul ki valódi kommunikáció köztük, az elbeszélő szavaira a lány könnyei adnak választ, rejtélyes szomorúságára nem derül fény. A homlokán hervadó sárga rózsza az illúzióvesztést, az elvesztett álmokat jelen-

(folytatás a következő oldalon)

„Hol a világ véget ér, nem ér véget a dal” (5.)

(folytatás az előző oldalról)

ti. A történetet mesélő továbbmegy, de nyomot hagy benne a találkozás. Az „Otthagytam őt, és mást is, jól tudom” sor bővíti az értelmezési horizontot: vele együtt mást is – érzelmet, közös jövőt stb., illetve más személyeket, más dolgokat. A lány jelentheti az elmulasztott lehetőséget, illetve az önmagával való találkozást az életút felénél. Miközben az ember a célja felé halad, a megtett úttal, a hátrahagyott múlttal számot kell vetnie.

A múlt nemcsak egyéni számvetés tárgya lehet, hanem megjelenhet a kollektív emlékezetben is mint a megélt történelem közösségi konstrukciója. Mikrotörténeti vonatkozásban tehát egyéni sorsábrázolásokon keresztül konkretizálódik a múlt, ezáltal megragadhatóvá válik egy kor légköre.

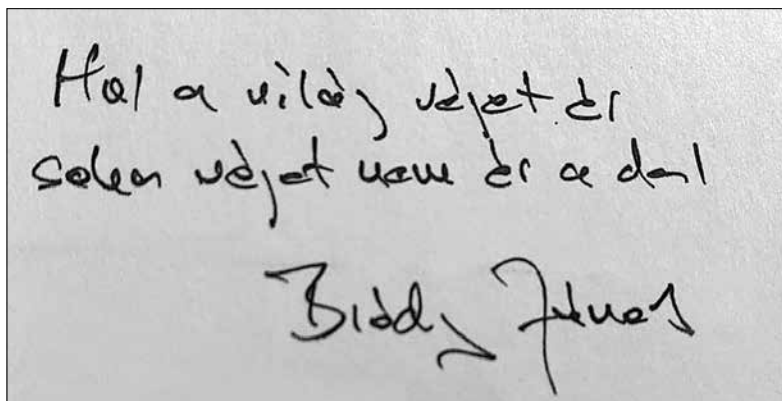
Ilyen például *A Kárpáthyék lánya*, akinek szerelmi történetén és nosztalgikus visszaemlékezésén keresztül a magyarországi '56-os események egyes mozzanatai villannak fel. „A Józsefváros mélyén... sötétek a fények, a házak összebújnak, a házak összesúgnak” sorok a forradalom kibontakozását megelőző állapotra utalnak, a szomorúság, a közösség megtartó ereje, valamint a titkos forrongás rejlik ezekben a megszemélyesítésekben. Az általános bizonytalanság érzését közvetlenül ki is mondja a következő sor: „Ki tudta '56-ban, mit hoz a holnap”. A randevú helye, a sarki cukrászda a forradalom jelképe lesz azáltal, hogy rádől egy ház. Itt idősíkváltás történik, a lány Amerikában él francia férjével, életkörülményei hazai viszonylatban lényegesen megváltoztak („Van autója és New Jerseyben háza”), a két fiú előtti nagy jelző pedig több év elteltére utal. Az összedőlő házak helyére épülő toronyházak egy új korszakot jelöl-

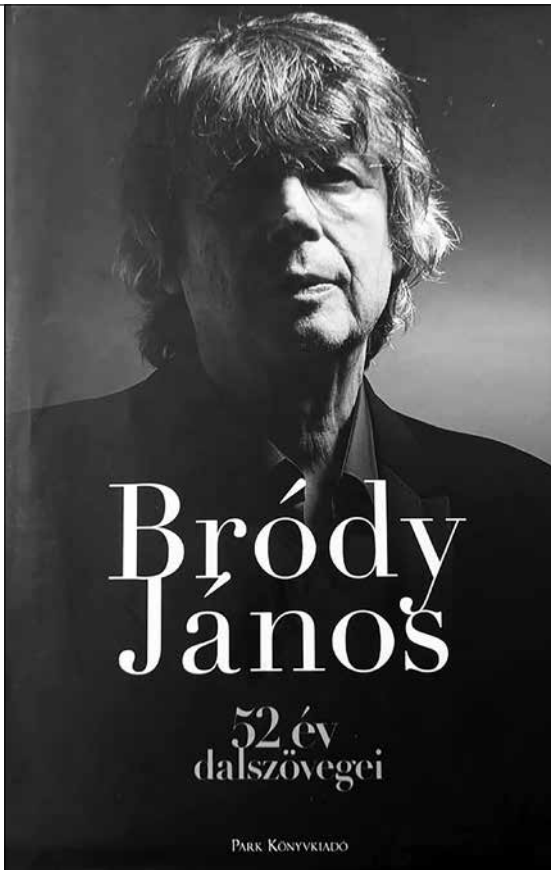
Bródy János
dedikációja
e tanulmány
szerzőjének

nek, ezt nyomatékosítja a Kárpáthyék hazalátogató lányának cukrászdai gesztusa is, a 33 stefániára való befizetés. A számok is jelentéshordozók, a számmal jelölt 56 és 33 összege 89, a rendszerváltás éve, amikor már szabadon hazajöhettek a kivándorlók. Időközben tehát 33 év telt el, mialatt a dal dúdolásának ismételt gesztusa az idegenben az otthonnal való belső kapcsolattartás szükségességét, az identitás és az emlékek megőrzését jelentette. A név is jelképes, Jókai Kárpáthy Zoltánjához hasonlóan a Kárpáthyék lánya is a származást jelölés mellett a haza iránti hűségnek, az identitás megőrzésének szimbólumává válik, a keresztnév hiánya pedig általánosítja az egyéni sorsábrázolást, az egyedi történeteket.

Hasonló építkezésű *Csillag Hajnalka* története is, akit Felföldineként egy későbbi dalban láthatunk viszont (*Felföldiné estéje*). A két helyzetkép egy tervezett trilógia keretreszeinek felel meg. A beszélő címek is egy történet kezdetét és végét jelzik azáltal, hogy egyikben a hajnal, másikban az est jelenik meg. A női sorsnak bizonyos állomásait is rejtje a név: a lánynévben fiatalkori tiszta ragyogás van, a Felföldiné az elkötelezett asszony neve, az esttel társítva pedig az időskorra utal. A város szélén született kislány életútja semmiben sem rendhagyó, a gyerekkor a maga természeteségében örömteli, később is minden életesemény sorsszerűen bekövetkezik, iskolába jár, majd munkába áll, végül férjhez megy. A társadalmi elvárásoknak megfelel, szerepét elfogadja, alkalmazkodik, az esetleges jelzésértékű kételyt vagy vágyat elfojtja. Évtizedekkel később látjuk viszont a nyugdíjas nőt az élettől való búcsú pillanataiban. Idő- és értékszembesítő leírást kapunk a környezetről: régi, rozszant a ház, a virág helyett parlagfű terem. Ezt követően megjelenik a személyes sorstragédia: Amerikába kivándorolt fia gyilkosság áldozata, férje régen elhagyta. A kiüresedett, életigenlésre képtelen ember egyetlen válaszlehetőségét rejtje a záró sor: miután emlékeitől búcsút vesz, „Mindent jól bezár, csak épp a gázt nem zárja el”. A történetekért nem az asszony tehető felelőssé, hiszen ő mindent úgy tett, „ahogyan kell”. Sorstragédiája az elbeszélői nézőpont alapján „az ígéretes, új világ” természetszerű következménye.

A múltat úgy is láthatjuk, mint örök nemzeti problémáknak egy adott korban törté-

Bródy egyik dalszövegkötete

nő kimerevítését. Ezt a típusú múltmegközelítést az *István, a király* című rockoperában követhetjük nyomon, ahol a színpadi művekre jellemző nyílt konfliktust ábrázoló epikai vonal a szereplők szólamaiban keresztül, egymáshoz kapcsolt dalokból vezethető le. Bár e nagy ívű alkotás cselekménye az államalapítás korához, a kereszténység felvételének konkrét problematikájához kapcsolódik, mégsem történelmet bemutató, illusztráló szerepe van, hanem „olyan konfliktushelyzetekről szól, amelyek ezt az országot, ezt a nemzetet szinte a kezdetektől végigkísérték, és ilyenformán a mához is szól. [...] egy olyan konfliktus áll a középpontban, ami a nemzeti önrendelkezési vágy és az európai integráció eszméje között fennáll. [...] Mintha a magyarság tudata, történelme, sorsa eleve két igazságra épült volna föl, amelyek folyamatosan az évszázadokon keresztül küzdenek és harcolnak egymással, és ha nagyon szembekerülnek, az tragikus konfliktusokat eredményez.” (B. J.)

Bródy János esetében nemcsak lemezeinek, hanem fellépéseinek is koncept jellegű van, az összekötő szöveg szerves részét képezi az előadásnak, létrehozva azt az értelmezési keretet, amely a néző egyéni olvasatának kialakítását segíti, humorral oldva a feszültséget, prózában elmondott történettel előrevetítve a következő dal alapkérdését. Rendkívülinek minősül ilyen szempontból is *Az Illés szekerén* című album lemezbemutatója, mely

zeneileg és dramaturgiai szempontból egyaránt kiválóan megszerkesztett előadás. Viszszatekintő, korábbi zenei hatásokra reflektáló, nosztalgikus hangvételű album ez, amelyben a gondolatosság a „reznált nyugger” szólamán keresztül jut kifejezésre, a lírai én bölcs intellektualizmussal axiómaszerűen összegzi a lét-tapasztalatait, az idézett Ady-verssel jelezve a költői magatartással való azonosulást is.

A koncerten az album összes dalát eljátszák, ahogy azt a használati utasításban a humort nem mellőzve ajánlják a lemezhallgatóknak is: „A 14 részes album dalai külön-külön is élvezhetők, de leginkább együttesen fejtik ki jótékony hatásukat... Amennyiben rendelkezik a random selection funkcióval, kérjük, hogy semmiképp ne használja!” A záródal utolsó ütemei alatt egy olyan momentum következik be a színpadon, ami katartikus hatással bír: a művész leteszi a hangszeret, majd visszatekintve rá, elhagyja a színpadot, a fények elhalványulnak, miközben a zenekar halhalkan tovább játszik. Azaz minden megy tovább, csak valahonnan a központi térből hiányzik valaki. A háttérben képek villannak fel a múltból, ám ez nosztalgia helyett a feszültséget növeli erőteljesen a közönségben. Ekkor jön a gyönyörű feloldás, a visszatérés, a népszerű, mindenki által jól ismert dalok sora. Mindez konnotálja Illés próféta történetét, amelynek értelmében ez a második daltömb a hagyatékot jelenti, a dalok továbbélését, ahogyan azt a szerző maga is megfogalmazza: „De jó lenne, ha érezném, hogy túlél engem néhány dal”. *(Útközben)*

Ez minden bizonnyal bekövetkezik, de addig is számos Bródy-dal fogja igazolni, hogy a költészet úgy fogható fel, mint törekvés és lehetőség egymás megértésére, a koncertek pedig azt igazolják, hogy a közös gondolkodás és éneklés visszavezet bennünket valamilyen ősi élményszerzési formához, amelynek vágya bennünk él.

(Vége)

NÉVJEGY

TAMÁS-PÉTER RÉKA (1977, Dicsőszentmárton, Maros megye) tanító, magyartanár. 1996–2001 között a marosvásárhelyi Europa Gimnáziumban tanítóként tevékenykedett, majd 2005-től a váradi Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium magyartanára. 2008–2012 között a tanítás mellett gyermekszínházzal is foglalkozott, jelenleg az iskola könyvtárát működteti.

Császári vizit Váradon (1.)

Nagyvárad 1890-ben még kezdetleges, vidéki kisváros volt. Épp ezért számított nagy eseménynek I. Ferenc József látogatása a városban. A *Nagyvárad Napló* című napilap mellékletének, a *Nagyvárad Életnek* egyik újságírója 1911 szeptemberében, a király látogatásának 21. évfordulója előtt pár nappal, kicsit kutakodott a levéltár régi fóliánsai között, s az ott talált leírások alapján kétoldalas cikkben emlékeztette az olvasókat az akkori nagy eseményre. Ezt az írást, valamint az 1890-ben megjelent *Nagyvárad* napilap korabeli tudósításait betűhíven felhasználva íródott az alábbi visszaemlékezés.

Az Osztrák–Magyar Monarchia uralkodója látogatásának híre valósággal lázba hozta Nagyváradot már hónapokkal az esemény előtt. Sal Ferenc polgármester már az augusztus 13-i közgyűlésen bejelentette a törvényhatósági bizottságnak, hogy: „Ő császári és Apostoli kir. Felsege, dicsőséges uralkodó I. Ferenc József, legkegyelmesebb urunk és Királyunk legmagasabb elhatározása szerint folyó év szeptember 10-én érkezik városunkban. A szeretett uralkodónak városunk közönsége alattvalói hódolata és ragaszkodásához méltó ünnepélyes intézkedések végrehajtása

A nagyállomás az 1890-es években. Itt köszöntötték ünnepélyesen a császárt

a hatóság egész tevékenységét és figyelmét rendkívüli módon fogja igénybe venni. Miért is tisztelettel kérem a tekintetes bizottságot, méltóztassék határozattal kimondani, hogy tekintettel a fennforgó körülményre, a jövő havi rendes közgyűlés egy héttel később, vagyis szeptember hó 18-án fog megtartatni.”

A közgyűlésen az előterjesztést egyhangúlag el is fogadták, és egy bizottságot jelöltek ki az ünnepélyes program összeállítására. A bizottság elhatározta, hogy „azon utvonalak és terek, melyeken ő Felsege városunkba bevonul s a város megszemlélése során átvonul, nevezetesen a vasuti indóháztól a Fő-utca, a kis hidig, a Szent László téren át egyenes vonalban a Kert-utcán át a Rhédey-kerti országút, Országút-utca, Sztarovetzky utca, a várba vezető ut, a Nagypiacon át vezető ut, Zöldfa utca, Uri-, Szaniszló- és Barátok utcájának közepete kijavíttassék, az ujsori ut s a nevezett utak rostaljjal meghordassanak, az ezen az utakon lévő hidak kijavíttassanak”. Az utak és hidak kijavítására 7459 forintot különítettek el.

A bizottság szükségesnek tartotta, hogy a város közönsége, alattvalói tisztelete és szeretete jeléül, a város utcáit, főleg ahol a király és kísérete elhalad, zászlódísszal és diadalkapukkal lássa el. Erre 10 000 forintot szánt a bizottság.

A rendőri létszámot 8 napra 40 személyre bővítették úgy, hogy az éjjeliőröket is rendőri szolgálatra osztották be. Megszavazták azt is, hogy az amúgy is fegyelemhez szokott önkéntes tűzoltók számát is emeljék, és ők is rendőri felügyeletet lássanak el. Elrendelték, hogy a főkapitány, a két alkapitány és a hét rendőrbiztos egyenruhában teljesítsen szolgálatot. Ennek költségei 1700 forintot tettek ki, aminek felét az illető tisztviselők fizették.

A rendőri készütség a városnak összesen 3050 forintjába került, ebből 40 rendőr 8 napi felfogadása 400 forint, a rendfenntartást segítő tűzoltók felszerelése 1000 forint, négy lovas rendőr felszerelése 800 forint, a rendőrtisztek egyenruháihoz a hozzájárulás 850 forint. Így a királyi látogatás költségei a városnak több mint húszezer forintjába kerültek.

Az előkészületek kivitelezésével a városi tanács ifj. Rimler Károly főkapitányt, Bordé Fe-

I. Ferenc József osztrák császár, magyar és cseh király a monarchia első uralkodója volt, többször is járt Váradon

renc tanácsost, Busch Dávid főmérnököt, valamint Mezey Mihályt, Hoványi Gézát, Kunz Gusztávot és Trippván Antalt bízta meg.

Adjuk át a szót a *Nagyvárad* című napilap tudósítójának. „Végre felvirradt a nagy nap! Már a kora reggeli órákban nagy közönség lepte el a vasuti indóház felé vezető utakat, köztük nagyszámmal szép hölgy. A díszbe öltözött küldöttségi tagokat szállító kocsik egymást érték. Reggel 7 óra előtt kezdetét vette a testületek és tanintézetek tagjainak kivonulása a kijelölt helyekre.”

Nagy volt tehát a készülődés, hisz minden hivatal és intézmény szerette volna képviselteni magát az eseményen. A vasútállomás előtti tribüntól a város felé sorban helyezkedtek el az újvárosi római katolikus népiskola növendékei, a görögkeleti (ortodox) elemi iskola, a premontrei főgimnázium és jogakadémia növendékei, a bihari tankerület tanítói testülete, az első nagyváradai és a budapesti munkásségélyező egyletek tagjai. A másik oldalon, a Wöber szálloda sarkától a kórház felé az olasz római katolikus elemi, a görögkatolikus elemi, a kereskedelmi középiskola, a Főreáltanoda és polgári iskola növendékei, a kereskedő ifjak önképzőkörének és a váraljai, valamint a 48-as népkörök tagjai. A pénzügy-igazgatósággal szemben, az Újsor (Schlauch-kert felő-

li oldal) vasút felőli részét az ipartestület és az iparos ifjúság foglalta el. A székesegyház kapujánál felállított diadalkapunál a polgári leányiskola növendékei, szemben velük pedig a nőegyletek foglaltak helyet. A kíváncsi ember-tömeg a Schlauch téren, a kerítésen belül foglalt helyet. A rendet a rendőrség és a díszben kivonult tűzoltóság tartotta fenn. A templom udvarán állott a honvéd díszszázad a József ezred zenekarával.

Eközben a zászló- és virágdíszbe öltözött állomásra befutott a vonat. Amikor a király lelépett szalonkocsija lépcsőjéről, a város díszmagyarba öltözött küldöttsége, élén Döry József főispánnal, eléje lépett. Idézzük most szóról szóra a köszöntőt: „Császári és Apostoli Királyi Felség! Legkegyelmesebb királyunk! Fogadja hálás köszönetünket azon kitüntető kegyért, hogy városunkat meglátogatni méltóztatott. Mint mindenütt széles e hazában, itt is, Szent László városában apáinktól öröklött rendületlen hűséggel, szívjósága iránt hártalan bámulattal, annyiszor tanusított lélek nagysága és példás kötelességérzete iránt érzett legmélyebb tisztelettel üdvözljük: kegyeskedjék Nagyvárad város jobbágyi hódolatát kegyesen elfogadni. Mi pedig buzgón kérjük a jó Istent, hogy felségedet a legjobb, legalkotmányosabb királyt fenséges családjá díszére, szerető népei örömeire sokáig boldogan éltesse. Éljen a király! Éljen az uralkodó Ház!”

Az őszinte és lelkes éljenzés percekig tartott, majd a király köszönte meg a szíves fogadtatást: „Fogadják köszönetemet – ugymond – a szívélyes fogadtatásért, mely igazolja abbéli örömet, hogy e várost és vidékét hosszabb idő múlva ismét meglátogathassam. Ismeretes előttem Nagyvárad lakóinak hű ragaszkodása és józan hazafisága, s ezért örömmel lépek körükbe s meg vagyok győződve, hogy itt csakis kellemes órákat fogok tölteni.”

A király a rövid beszéd után kezét szorított Sal Ferenc polgármesterrel, aztán Tisza Kálmán elé sietett, szívélyesen üdvözölte, és pár percig kedélyesen elbeszélgetett vele. Vancsa érsekkel és Schlauch Lőrinc püspökkel együtt, beszélgetve indultak el a pályaudvar kijárata felé. Mindeközben a jelenlévők hosszasan éltették az uralkodót.

Az ünnepélyes fogadtatás után a király és a kíséret díszfogatai elindultak a püspöki rezidencia felé. A látogatás további eseményeiről egy következő lapszámban számolunk be.

Farkas László

TÓTH ÁGNES

Barna és zöld

A villamos lépcsőjén csüngött többedmagával, mint egy fűrt szőlő, és örült az őszi hidegnek, mert kiúzta szeméből az álmod. Ronda felhők kísérték a rozszant síneken döcögő járgányt, és a megállóban újabb reménykedő sereg rohamozta meg a lépcsőket. Aztán hirtelen pattogni, szikrázni, füstölni kezdett a szerelvény, és megállt.

Gyalogolhatott most már a mocskos tócsákat kerülgetve és a közszállításról meg úgy általában az útkarbantartókról elmélkedve. A szitáló esőben még jobban öszszegöndörödött hosszú fekete haja. Hirtelen megtorpant. A temetkezési vállalat előtt öreg parasztasszony üldögélt újonnan vásárolt véccés-székén. Mellette a járdán tele szatyrok sorakoztak. Előtte traccsoló fiatalok rohantak tova, mögötte csendes túlvilági hangulatot reklámozott egy mini koporsó.

„Élet és halál között” – gondolta, és előkapta a fényképezőgépét, hogy megörökítse a morbid és nevetséges pillanatot. Öröm töltötte el. Ezt nevezik sikerélménynek a szakmában. Még húsz méter után is boldog vigyorral az arcán lépkedett, amikor férfihang térítette magához:

– Csak egy lejt asszonyom, az Isten áldja meg...

Nem akart megállni, de volt valami rendkívüli a férfiban. Különös arca volt.

– Megengedi? – kérdezte, és azonnal „lőtt” szemből és profilból is.

Aztán kivett a zsebéből öt lejt, és a koldus kezébe nyomta. Amikor egy villanásra találkozott a tekintetük, az ember megremegett, és tenyerében összezörrentek a fémpénzek.

Az asszony továbblépett, de hirtelen megtorpant. Valami megmagyarázhatatlan deleges érzés futott végig a gerincén. Mintha..., mintha már találkozott volna ezzel a tekintettel. Megállt, és visszanezített. A férfi lehajtott fővel állt. Kinyújtott keze erősen remegett.

„Tiszta hülye vagyok” – motyogta a nő, és rohanni kezdett a megállóba a zötyögő villamos után.

Az eső egész nap kitartóan áztatta a várost, és a varjak hatalmas, elfeketedett leve-

lekként gubbasztottak a közeli diófa ágain. Nézte az ablakból a sáros utcákat, buktatókat, a tócsákkal teli gödröket és a nyakukat behúzva tovasiető embereket, akiknek még egy pici mosoly sem ült a szájuk szögletében. Nem baj, így is szerette őket, és szeretete ezt a várost is. Ide kötötte a jó öreg Macskadomb, a Körös jellegzetes illata, Ady és a Holnaposok szelleme, a híres Kanonok sor, a koldusokkal és építészeti remekművekkel szegélyezett Fő utca, egy régi pad, néhány igaz barát és a panelből épített fészek, melynek kiszáradt ajtó- és ablakkeretei között ki-be mászkált a huzat, mint egy rakoncátlan szellem. De valami más is idefűzte...

Villanyt gyújtott, mert sötétedett. A negyvenes égő ronda alázatossággal festette kétértelműre a tárgyakat. Felhorkant a hűtőszekrény Concord-hangja, és megremegetek tetején a csészék. Árgus szemekkel pásztázta a hűtőajtó rekeszeiben szunyadó üvegeket, míg fel nem fedezett egy palackot, aminek kétujjnyi szilvapálinka szunynyadt az alján. Hogy boldogabb legyen, ahhoz túl kevés volt, hogy bűdös legyen a szája, ahhoz túl sok. Azért mégis megitta. Cigaretára gyújtott. A láng megperzselte a haját. A szag még jobban felkavarta benne a gyerekkori élményeket.

Ősz végén, tél elején vágtak mindig disznót nagyieknál. Eszébe jutott Gyurica, a báznai, „akit” malackora óta nevelgetett papó segítségével, no meg a moslék, aminek ínycsiklandó illata volt. Titokban belekóstolt. Sötét volt, és benne ázott egy veréb teteme is. Üvöltve köpködött, papó pedig nagyot bilentett csontos fenekén, amitől majdnem a dézsába esett. A báznai vad rőfögéssel rohángált az ólban. Amikor aztán elérte a megfelelő súlyt, kivégezték. Sírva nézte, hogyan ég a szalma a szegény állaton, amikor az hirtelen felugrott, és égő szalmával a hátán feléje rohant. Feldöntötte, és együtt sívalkodtak a barackfa alatt, aminek csupasz ágáról két varjú rebbent fel ijedt károgással. Mire szétválasztották őket, Gyurica kimúlt, ő pedig torkaszakadtából üvöltötte:

– Gyilkosok, bűdös disznógyilkosok!

Jócskán megperzselődött, lehorzsolódott. Nagyi bevitte a szobába, és alig bírta ágyba kényszeríteni, mert az öregasszonyt is megsebezte a fogával, a tíz körmével és az illetlenül feltoluló szavakkal, melyek nyerségek voltak és szálkásak, mint a padló.

– Hozza ide valaki Jocót! – kiáltotta ki nagyi az ablakon, majd kiment a konyhába teát főzni, bár tudta, hogy a szomszéd fiútól hamarabb lecsillapodik forrófejű unokája, mint a mézes hársfalétől.

Valami különös varázsszál fűzte össze őket. De meglehet, hogy ellentétes természetük miatt lettek elválaszthatatlan pártások. Míg ő örökösén száguldozó, már gyógyuló vagy frissen szerzett sebektől tarkított, borzos, szakadt leányka volt, addig a másik, fiú létére, tiszta, pedáns, kiegyensúlyozott teremtés volt. Soha nem mondott ellent hóbortos, veszélyes ötletei hallatán, nyugodt, bársonyos hangján mindig le tudta őt csillapítani, és hősiként tűrte, ha ő mérgében néha megtépázta. Csak nézett rá azzal a különös szemével, amilyen senkinek nem volt a világon. Jocónak ugyanis a bal szeme barna volt, a jobb pedig zöld... Istenem, vajon hány éves korban kezdődik a szerelem? Ki tudná ezt megmondani? Egy biztos. Náluk már gyermekkorban elkezdődött, és kamasz-, illetve bakfiskorra még jobban elmélyült.

Nem. Nem akar semmire sem gondolni. „Nem nézünk hátra, kedves barátnőm” – mondta tükörmásának, a kissé pimasz ábrázatú, kócos hajú negyvenes hölgyeménynek.

Huszonhárom év! Ugye, milyen könnyű leírni, de milyen nehéz leélni! Leélni a barna

és zöld szempár nélkül! Miért kell az embereknek folyton-folyvást költözniük? Házát, hazát cserélniük? Mi a nagy bűdös francnak? És miért tiltották el őket egymástól Jocó szülei? Jó. Beismeri, hogy kislánykorában kiszámíthatatlan, agresszív és furcsa szokásokkal megáldott emberke volt. De megváltozott. Igen. Lehiggadt. Bölcsebb lett. Megtanult uralkodni az érzelmein. Sikeres asszony lett belőle. De nem volt soha boldog. Nem voltak gyerekei, és mindkét házassága tönkrement. Elmarta maga mellől a férjeit. Haragudott rájuk, mert egyforma volt a szemük. Ez az igazság. Végre kimondta hangosan. Sőt üvöltötte. Míg a szomszéd meg nem csapta a fűtőtestet valami fémes tárggyal. Akkor elhallgatott.

Néha még kiment a Körös-partra, a vasúti híd alá, ahová együtt ültettek el egy apró fenyőpalántát. Mostanra hatalmas fává erősödött. Előtte suhan sietve, zubogva a zöld színű víztömeg, és ugyanazokat a dallamokat, titkokat kotyogja, melyeket együtt hallgattak Jocóval. Ez az a hely, ami annyira ideláncolja. De már nem fáj. Inkább megnyugtat, boldogít a barna és zöld színeivel...

Hirtelen nyugtalan lett. Nem tudta megmagyarázni, miért. Valami történt, ami ennyire felzaklatta és felkavarta az évek óta mélyre ásott emlékeket. Biztos a szomorú idő az oka. Nem, nem gyengül el. Ilyenkor dolgozni kell! A munka majd meggyógyítja.

Leemelte a fogasról a nagy fekete sporttáskát, és bevonult a fotólaborba.

Hangosan kuncogott a vécésészén trónoló öregasszonyon, aki a hívóban ázó fényképpapíron egyre szembetűnőbben sugallta: „Teszek én életre, teszek én halálra...”

Amikor előhívta a koldus portréját, meghökken. Lehajolt, hogy közelebről is szemügyre vegye a kinagyított képet. A színes fotón minden kétséget kizáróan látszott, hogy a férfi egyik szeme barna, a másik meg zöld...

NÉVJEGY

TÓTH ÁGNES (1946, Nagyváradi) újságíró, prózaíró, költő. 1990-től a *Bihari Napló* riportere, szerkesztője. 1994-től 2002-ig a *Duna Televízió* váradi tudósítója. Több gyermekvers- és prózakötete jelent meg, Csupabohócok című bohózatát 1995-ben mutatta be a váradi bábszínház. Legújabb kötete: *Tündérálmom* (gyermekversek, Holnap Kulturális Egyesület, RMDSZ és Partium Alapítvány, 2020).

Munkavállalók (16.)

Gyilkosság a hegyek között (III.)

Amikor visszaért a hotelszobába, a felesége úgy tett, mintha nem venne róla tudomást. Ő sem kezdeményezte a beszélgetést. Könnyű volt megállapítani, hogy ivott az éjjel, megszire érezni lehetett az italbűzt. Ezúttal Anna szeme nem volt kisírva, kifejezéstelen tekintettel pakolta a ruhákat a bőröndökbe. Az ágyon a pléd szépen el volt igazítva, igyekezett rendet rakni maguk után. A hazaúton sem szölköztek egymáshoz egy szót sem. Gedeonon átsuhant a szörnyű gyanú: végleg elveszítette az asszonyt.

Másnap már hajnalban keltek, itt volt a szénahordás ideje. Hajnali négyre húzta fel az órát, hogy biztos legyen az ébredése. Apjával az istállónál találkoztak. Az öregnek nem kellett csörgőóra a felkeléshez, az ösztöne ébresztette immár évtizedek óta. Sarkig nyitották az istálló ajtaját, hadd cserélődjön a levegő. A gyér világításban is látni lehetett, ahogyan hömpölyög kifelé a pára. A kis fekete puli meg a hasonló termetű korcs bogárfekete szemmel figyeltek az eresz alóli vackukról. Máskor már előre ugattak, amikor érkezett a gazda, így mutatták éberségüket. Szerepjátszás volt ez a javából, hisz mozgásáról, a cigarettafüsttől való krákogásáról már rég felismerték az érkezőt. De azon a reggelen nem volt kedvük efféle mókázáshoz. Az öreg Jakab oda is szólt a fiának, hogy mi lelte ezeket a dögöket, biztosan valami patkányt foghattak, most meg nyavalyog a bendőjük. Aztán amíg az öreg az itatást végezte, addig a fia a trágyát talicskázta ki a jóságok alól. Olyan kényesfajta holland tehének voltak ezek, nem lehetett kicsapni őket ridegtartásra a többi marhával. Bőséges és minőségi ellátást igényeltek, való igaz, hogy fejéskor meg is hálálták a törődést.

Mire végeztek az istálló körüli hajnali munkával, már pirkadni kezdett, a hegyek mögül előbb csak átkukucskált, majd szempillantás alatt átszökellt a nap. Az éjszakai harmat még tartotta magát egy ideig a legelő fűszálain, csillogó ékkövekként vízcseppek nyeltek a fényt. A két napszámos is megérkezett. A traktor az első próbálkozásra pöfékelve bein-

dult, fodros fekete füstöt eregetett a magasba. Majd ahogyan a motor felmelegedett, a füst már alig láthatóvá szelídült. Majd csak amikor a domboldalra értek, a meredek kaptatón kezdett ismét pöfékelni.

A bárányok bégetése beszorult a dimbesdombos táj lankái közé, de a kuttyák csaholása magasra szállt, onnan csapódott vissza, majd a környező erdők visszhangozták a „bárányidomító” hangokat. A kutyaugatással csak a juhász füttyögése vetekedett, amikor az instrukciókat osztogatott a „végrehajtó szerveknek”.

Vidáman indult a szénapakolás. A kazal tejére a legfiatalabb legényt ugrasztották, a rakodás feladata a legtapasztaltabbra hárult. Ügyeltek a pakolással, hibátlanul kellett „gyűrni” a „szarvakat” a négy szélén, hogy félre ne csusszanjon útközben a rakomány.

Már javában szürkült, mire abbahagyták a munkát, de még így is maradt belőle másnapra. Délben az erdőszélen falatoztak. Szalonna, sonka és hagyma volt a menü. Meg a minden étkezéshez kijáró kortynyi pálinka.

Este, mire lerakták a szénát, már az anyja várta Gedeonékat vacsorával, gulyást és mellé fánkot ettek. Miközben az eperfa alatt álló hosszú tölgyfa asztalra kihordta az étket, az idősödő asszony nehezen vonszolta magát, ismét kiüjult az isiásza. Rosszallón nézett a fiára, még talán morgott is valamit, majd a napszámosokat erőltetett mosollyal unszolta, hogy szedjenek már az ételből, ne finnyáskodjanak. „Vagy talán nem ízlik a főztöm? Azt pedig nem gondolnám, hisz lakodalomkor még a szomszéd faluba is engem hívnak az étel ízét megadni. De finnyás beletek van!” – toldotta meg tettetett sértődöttséggel.

Gedeont nem hagyta nyugodni az anyja rebbenésnyi szúrós tekintete. Jól értette az üzenetet: nem az asszony feladata lenne főzni a munkásokra, a fiatal menyecskének illene szorgoskodnia a tűzhely körül. De hát gyenge ember vagyok én, egy asszonynak sem tudok parancsolni – rágódott magában. A vacsora után még poharazgattak egy darabig, túlzásba nem lehetett vinni az italozást,

széna hordás idején minden napra bőven jut tennivaló.

Gedeon, amint belépett a portájára, az utca kaput sokat sejtetőn jókora erővel csapta be maga mögött. Ha nem is itta le magát, de azért a szilvapálinka némiképp oldotta gátlásait, férji kudarcának tudatában már szinte dühöngeni kezdett. Az asszony már az ágyban pihent, lefekvéshez illendő módon hálóingben, a szokásos esti smink után. Kis híja volt, hogy ki nem rángatta az ágyból, de látva a másik ágyon alvó gyermekét, visszakozott. Pusztán annyit sziszegett a foga között a felesége felé, hogy holnap meg ne próbáljon elmenni dolgozni, ebéd legyen az asztalon, mire a delet harangozzák. Ezzel hátrament a nyári konyhába, és úgy ruhástul végignyúlt a gyékényheverőn.

Hajnalban megébredt, be sem ment a háza, az apjánál találkozott a napszámosokkal. A reggeli rutinmunka után már indultak is. Jó hangulatban telt a délelőtt, de a felszín alatt, a lelke bugyraiban forrt az indulat, a reménytelenség, a kétségek közti vívódás.

Délre be is fejezték az előző napról kint maradt széna begyűjtését. Hiába hahózott az előszobában Gedeon, nem érkezett válasz a konyha felől. Meg sehonnan sem. A feleség mégiscsak elment dolgozni. Szégyenszemre „száraz” ennivaló volt az ebédjük. Mindenki igyekezett úgy viselkedni, mintha minden a legnagyobb rendben lett volna. Pedig erre felé íratlan szabály volt, hogy a napszámosoknak legalább napi egy alkalommal főtt ételt kell adni. Az egész falu sejtette, tudta, hogy valami nem az évszázados rend szerint működik a fiatal gazda háza táján. Egyesek még többet is tudtak annál, mint amennyi a valóság volt.

Miután kifizették a munkások bérét, az öreg hazafelé vette az irányt, Gedeon pedig tovább pálinkázott. Ötpercenként meg-meghúzta az üveget, nagyokat kortyolt belőle. Nem a vigasság kortyolgatásai voltak ezek, hanem a fokozódó elkeseredéséi. Rászánta magát, tett még egy kísérletet. Biciklire ült, és elkarikázott Anna munkahelyéig. „Azonnal hazajösz, ide többé be nem teszed a lábad. Indulás kifelé!” – ordította a kaptos fiatalember. Anna meg sem tudott szólalni, csak hápogott valamit csitítgatón. Mielőtt elfajult volna a helyzet, a biztonsági személyzet közbelépett. Némi erőszakkal ugyan, de sikerült kitessékelnük Gedeont az épületből. Anna, eszmélve a réműletből, utána kiáltott: „Szégyelld magad, te

részeg disznó, vedd tudomásul, hogy elegendem van belőled!”

Hazafelé menet Gedeon végtelen nyugalmat érzett, mint aki megtalálta gondjára az egyedüli megoldást. Átvette a gerendán a kötelet, majd leugrott a jászol széléről. Egyetlen könnycsepp folyt végig az arcán, kislánya képe kimerevedve maradt tekintetében. A félig nyitva maradt istállóajtót nyikorogva himbálta a szél. A szélfattyak ugrándoztak a napsütésben, mit sem tudtak az emberi fájdalomról.

Bosszúból mindenek vége

A pap hosszasan búcsúztatta az elhunytat, a református szertartás szokása szerint igyekezett szép dolgokat mondani a halottról. „Már gyermekkorában istenfélő volt, válásórákon, majd pedig kátésként is jeleskedett. Aktív tagjaként a gyülekezetnek több alkalommal is adománnyal támogatta az egyházat” – mondta. Fekete keretes fehér zsebkendőjével többször is végigtörölte izzadó homlokát. Bármennyire jól képzett szónok volt is, érezhetően feszengett, mert a sok dicséret mellett nem hagyhatta szó nélkül az öngyilkosság tényét. Az pedig generációkon keresztül megbocsáthatatlan bűnnek számított. Olyannyira, hogy egy időben még a harang megkondítása is tilos volt az elhunyt emlékére, örök nyugvóhelyet pedig a temetőkert egyik félreeső szegletében jelölték ki számára. Aztán változtak az idők és a szokások, egy módosabb gazda, ne adj’ isten, egyházi vezető, presbiter hozzátartozóját mégsem lehetett döglött kutya módjára elkarni. Igyekezett is a pap mentséget kreálni a történetekre, úgy csavarni a szót, hogy Gedeon atyánkfia mégiscsak kegyelmet nyert az Úrnál, és mindenki megnyugodhat, mert a mennyország lett örök otthonává. Szakorvosi-lelkészi alaposággal megállapította, hogy az elhalálozott nyakán található horzsolás nyoma ékes bizonyítéka annak, hogy életének utolsó pillanatában megbánta tettét, szabadulni akart a kötél szorításából. Ez egyfajta bűnbánat volt a részéről, Isten pedig nem marad irgalmatlan a segítségnyújtásban, Jézus keresztdozata üdvösséget hoz a bűnbánó léleknek. Valaki a gyászolók soraiban megjegyezte, hogy francot volt ideje Jézus

(folytatás a következő oldalon)

Munkavállalók (16.)

(folytatás az előző oldalról)

➤ keresztalálán elmélkednie, meg bűnbánatot tartani, egyszerűen szorított a kötél.

A történetet itt le is zárhatnánk, ha nem pörögtek volna tovább a tragikus események. Sajnos ezúttal nem az írói fantázia keltette tragédiasorozat jelenítődik meg, hanem a valóság, amit még elképzelni is szörnyű.

Az öreg Jakab nagyon elgondolkozott, me-reven tekintett maga elé. Értelmetlennek látta immár az életét, amint az istálló elé helyezett lócán üldögélt. Nem fogta a munka, pedig mostantól kétszer annyi teendője akad. Röpködtek a gondolatai, egyik percben azt gondolta, felgyújtja az istállót, a házat, mindent. Aztán az unokája jutott eszébe, érte talán még érdemes élni valameddig. Hessegette a gondolatot, nem akarta felidézni a történeteket. A menyé, Anna a hibás, senki más. Villámként cikázó gondolataiból a tehének bőgése rántotta vissza. Etetni és itatni kell, nógatta magát, két tehén is elleni fog a héten. Kelletlenül, de nekilátott a trágyakihordásnak. A talicska még ott állt a falnak támasztva, ahogyan a fia hagyta.

Az öngyilkosság utáni napon a település polgármestere meglátogatta a családot. Vigasztaló látogatás volt, az együttérzése meg az aggodásé is, hogy ha kell, segíthessen. Anna önmarcangolása érthető volt, de előre-látható volt az is, hogy Jakab a fia elvesztése miatti minden keservét a mennyé-re zúdítja. Pszichológusra volt szükség, meg vigaszt nyújtó lelkipásztorra is. Jól meggyúrták az öreget, próbálták megértetni vele a menyé és unokája nehéz, válságos helyzetét, és azt, hogy most nagyobb szükségük van arra, hogy támogassa őket, mint bármikor. Úgy tűnt, célba ért a gyors terápia, Jakab elé újabb életcél sikerült állítani, a csonka család támogatását. Mindez, ha nem is oldotta a gyász fájdalmát, de mérsékelte valamelyest, immár felelősséggel tartozott a fia családjáért. Olyannyira elfogadta a tragédia eme megközelítését, hogy a temetésen Annát és unokáját karolva ment végig a gyászolók útján.

A temetés után mindenki igyekezett be-nyugodni a megváltoztathatatlanba. Anna úgy gondolta, hogy néhány nap múlva ismét viz-szatér munkahelyére. Mivel ketten maradtak a lányával, szükség lesz a fix fizetésre, meg kol-

légái társaságában a tragédia feldolgozása is könnyebb lesz. Jakab nem támogatta az ötletet, sőt úgy vélte, hogy ez egyenesen Gedeon emlékének a megcsúfolása. Már csak jóé-zésből sem kellene visszamennie az irodába, ez-zel tartozik a férje emlékének, hisz éppen emi-att kellett meghalnia.

Az öreg abban reménykedett, hogy menyé végre beáll mellé gazdálkodni, és megvalósít-ják Gedeon régi álmát, beindulhat a házi sajt-üzem. De hát nem, mégsem akar változni, rongy nő volt ez, az is marad mindig – véleke-dett az öreg. Persze mindezt önmagában ötöl-te-hatolta ki, nem tette szóvá senkinek. Csak belül őrizgette, ott, ahol a legmélyebb titko-kat őrizi az ember, amiket gyakran még ön-magának sem ismer be szívesen. A lélekbúvá-rok időleges gyámkodása csődöt mondott. A bosszú, a mindent elsöprő bosszú marcangol-ta a lelkét. Immár elillant a gondoskodó sze-retet nemes érzése, az elégtétel pokoli vágya ajzotta fel. Minden munka rá hárult, ezért es-ténként jóval később került be a házba, mint annak előtte. Felesége ezért nem nyugta-lankodott, ha később tért nyugovóra. Egyik este még éjfél elmúltával sem került elő Ja-kab. Hajnalpirkadatig sem tért haza. Az asz-szony kievickélt az ágyból, félrehúzta a firhan-got a konyhaablakon, s kinézett az udvarra. Minden csendesnek és békésnek tűnt. Abban biztos volt, hogy az ura nem részegedett le és feküdt el az istállóban vagy a csűrben, mert Jakab szorgos gazdaember, mindig tudta, mi a mérték. Nagyon fájt az asszony lába, ujjnyi visszerek nehezítették a járását, ezért fél farral még visszadólt az ágyra. Elbóbiskolt. Unokája csendesen pihent a másik ágyon. Náluk aludt, amióta édesapja végzett magával.

Kutyaugatásra ébredt. Valaki kopogott a konyhaablakon. Jenő volt az, az istállójuk mellett lakó szomszéd. Szólni jött, hogy bőg-nek a tehének. Mi történt, elmaradt a fejés? Az asszony kíváncsorgott botja segítségével az udvarra, csak úgy hálóingben, aggodásá-ban megfélekedezett az illendőségről. A kutyák a csűr irányába futkorásztak, csaholásukkal jeleztek.

Fiának halála után pontosan egy héttel az öreg Jakab is hasonló módon fejezte be föl-di életét. Jenő szólt a szomszédoknak, egyi-ket orvosért, másikat rendőrért szalajtott. Ő maga pedig Annáékhoz sietett. Az előszoba

A dobos minden műfajban otthon érzi magát

Két évvel ezelőtt a világhírű gitáros, Paul Gilbert Budapesten tartotta mesterkurzusát. A kétórás koncert beharangozójában azt írta a *Rockvilág* online magazin: „A koncert dobosa az a **Tóth Tamás** lesz, aki a Wisdom, a Mytra, a Dreamgrave, a Niburta, a Candlelight és a Miskolc Big Band zenekarokból lehet ismerős. A fiatal zenész a Miskolci Egyetem zeneművészeti szakán szerzett diplomát, majd New Yorkban folytatta tanulmányait; később hazajött, és a Miskolci Egyetem mesterképzését is elvégezte.” Az idén ismét a berettyóújfalui zenésztől volt hangos a szaksajtó, mert a Kárpát-medencében ismert Road zenekar tagja lett. A bihari kisváros szülőttével – fiatal kora ellenére – gazdag és sokszínű pályafutásáról beszélgettünk.

– Berettyóújfaluban volt egy rövid időszak, mikor a Republic együttes többször is fellépett – emlékezik a kezdetekre Tóth Tamás. – Ott csápoltam én is a koncerteken. Lenyűgözött a dobos. Vele együtt hoztam a ritmust én is, hol fakanállal, hol botokkal. A másik hatás a strandon ért, melynek egyik medencéje a

művelődési ház mellett van, s onnan kihallatszott, hogy valaki gyakorol. Mondtam a szüleimnek, hogy én is szeretnék dobolni. Másnap beiratkoztam a zeneiskolába, és gyakorlatilag azóta is a zenével foglalkozom. Szilágyi Péter, a zeneiskola igazgatója, az ifjúsági fúvószenekar karnagya számolt velem, rögtön bedobott a „mély vízbe”. Egykettőre ott találtam magam a zenekarban, és sokat kellett tanulnom ahhoz, hogy megfeleljek az elvárásoknak. A városban mindig is nagy hagyománya volt az élő zenének. Első zenekarom a Metatron volt, de itt inkább csak feldolgozásokat ját-

(folytatás a következő oldalon)

ajtaja tárva-nyitva, a lépcsőn alvadt vér nyomai, véres lábnyomok mindenfelé. A kisbalta a holttest mellett hevert, Anna feje kettéhasítva. Váratlanul érthette a támadás. Ördögi erővel sújthattak le rá, és hihetetlen kegyetlenséggel. Biztosra ment az elkövető, többszöri csapást mért a szegény asszonyra.

Bár Jakab a fiához hasonlóan felakasztotta magát, tőle ezúttal megtagadták az egyházi temetést. Két halottat vittek a sírgödörbe egyazon időben, de csak egyikükért szól

a harang. Az egyik utca tömve volt síró, gyászoló, megrendült emberekkel, míg egy sorral arrébb ökörszekéren zötykölődött a másik kopszó. Annak csupán két kutya volt a kísérője, a kis puli meg a korcs.

Aznap éjszaka gyászolt a hold is. A sötét eget magasra csapó lángok világították meg, a szomszéd faluig hallatszott az állatok kétségbeesett bőgése. A falu kijárata felé kézen fogva némán baktatott a múlt és a jövő.

D. Mészáros Elek

portré – szomszédoló

A dobos minden műfajban otthon érzi magát

(folytatás az előző oldalról)

szottunk. Az Abiocore-t nehéz lenne kitörölni az emlékezetből. Színesítette a diákéveket. Már akkor is „mindenevő” voltam: a funkot, a metalcore-t és a jazzt is szívesen hallgattam, játszottam. Egy volt a lényeg: ne gépzene legyen. MATEK-fizikát kezdtem tanulni a helyi gimnáziumban, de szívesebben foglalkoztam zenével. Éreztem, hogy át kell jelentkezni a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskolába. Még úgy sem bántam meg, hogy így egy évet vesztettem. Édesapám is csak utólag vallotta be, tartott tőle, hogy elkallódom. Az első félév zárókoncertje után azt mondta: ne hagyj! A debreceni évek alatt nem tudtam részt venni a megyeszékhely könnyűzenei életében. Ezekben az esztendőben inkább tanultam. Sós Tibor a klasszikus képzésben pallérozta a tudásomat, Tóth Zsolti pedig a dobszerkót oktatta. Reggel hatkor nyitott az iskola, és ha tehettem, a tanórák megkezdése előtt is gyakoroltam egy-két órát. Az Abiocore-ról sem feledkeztem meg, ha volt egy kis szabadidőm.

– *Támogatás nélkül nem lenne ilyen gazdag a pályafutása...*

– A szüleim mindenben támogattak, de én sem bíztam semmit a véletlenre. Éjszakára diákmunkát vállaltam, így Miskolcon tudtam egy jó kis dobszerkót vásárolni. Ez volt az első komolyabb hangszerem. Érettségi után volt még egy szakmai évem, amikor csak zenével foglalkoztam, és mellette tudtam tanítani Tiszafüreden a zeneiskolában. A Miskolci Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti Intézetében szereztem meg az alapidplomámat. 2011-ben részt vettem Olaszországban egy nemzetközi

Tóth Tamás elve: ne gépzene legyen

dob- és ütőhangszeres versenyen, ahol dobfelszerelés kategóriában indultam, és harmadik helyen végeztem. Úgy éreztem, komolyabban kellene ezzel foglalkoznom. Szendőfi Péter javasolta, hogy ha tudok, menjek Amerikába, ő is tanult ott, mindenképpen hasznomra válik. Így a diploma utáni évet New Yorkban kezdtem a The Collective School of Musicben. Nem volt hosszú, de annál tartalmasabb. Sikeres volt az online felvételem. Jelezték, hogy ösztöndíjjal felvettek. Sokan segítettek, hogy ez az út létrejöjjön. Az éppen kezdődő mesterfokú képzésemet sem kellett elhalasztani. Így az első félév első felét Amerikában tölthettem. Nem volt olcsó, igaz, akkor még csak 211 Ft volt egy dollár... A repülőjegy, szállás, kaja húzós volt. Az, hogy ösztöndíjat kaptam, nem azt jelentette, hogy ingyen tanulhattam. A tandíjam felét állta az iskola. A szüleim is támogattak, de még más forrásokat is elő kellett teremteni, hogy létrejöjjön az út. Nagyon komoly vízum-ügyintézés volt, másfél-két hónapba telt. Utána pedig irány Amerika!

– *Mit kapott New Yorktól?*

– *Azzal kezdődött, hogy elvesztették a csomagomat. Amikor megérkeztem a reptérre, hatalmas betűkkel ki volt írva a nevem. Mondták, adjam meg az elérhetőségemet,*

Fotók: magánarchívum

Új zenekarával,
a Roaddal

majd értesítenek, ha előkerülnek a bőröndjeim. Minden töltőm, laptopom, kütyüm a csomagjaimban volt. Öt nap múlva kerültek elő. Szerencsére voltak ott jó fej srácok, akik segítettek. Intenzív három és fél hónap következett. Voltak benne nagy találkozások. Olyanok jártak be a suliba, mint Mike Stern vagy Steve Smith. A társaság nemzetközi és nyitott. Sokakkal a mai napig tartom a kapcsolatot. Sajnos visszamenni még nem tudtam, pedig régóta tervezem. Volt időm bejárni a város nevezetes helyszíneit, de a tanulása volt a főszerep. Nagyon jó módszerrel tanítottak. Az egyik sétán magyar szót hallottam, megfordultam, mondtam, elnézést én is magyar vagyok, honnan jöttetek. Derecskéről, hangzott a felelet...

– *A jazz-impulzus is Amerikában érte?*

– Az már Miskolcon elkezdődött. A Miskolc Big Band csapatában is muzsikáltam. Ez nem csak egy kirándulás volt a jazz világába, mert ma is szeretem ezt a műfajt. A Myrával inkább progresszív rockot játszottunk. A ze-

Az ifjúsági fúvószenekari csoportkép (részlet 2005-ből). Jobb oldalon Szilágyi Péter karnagy, középen hátul Tóth Tamás

nepalotában működött a főiskola és a szakközépiskola is, és ez utóbbinak volt jazz tanszaka is. Jóban voltam a hallgatókkal és a tanárokkal egyaránt, rendszeresen jártam hozzájuk. New Yorkban ez még jobban felerősödött bennem. Jártunk a városba is koncertekre, mert a klubokban élő zene szólt jobbnál jobb zenészekkel. Beültünk a boksza, hozták a sört egy vödörben, abban álltak az üvegek jégkockák között. A zenekar tagjai pedig felváltva énekeltek, mert mindenki másban volt jó. Volt, aki nagyon jó latin énekes volt, a másik a '60-as, '70-es évek rockzenéjét nyomta, a harmadik popot énekelt. Akkor egyedüli magyar voltam a suliban. Össze kellett csiszolódni a többiekkel. Jártunk röplabdázni a Central parkba, voltunk Brooklynban a japán srácoknál házibuliban, és megnéztük a halloweeni felvonulást a sulis előtt. Az iskolában is szinte minden héten tartottak egy-egy koncertet. Volt, hogy egy nevesebb előadó nemcsak maga jött, hanem hozta a zenekarát is. Az amerikai kaland után a Miskolci Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti Intézetében folytattam a mesterképzést. Visszatérésem után az első komolyabb zenekarom a Wisdom volt.

– *A diploma után Budapestre költözött...*

– Session zenész lettem, így több produkciónak is részese lehettem. Még Miskolcon tanultam, amikor elkezdtük a próbákat az ExperiDance-szel. Ezt az előadást, az Omega-musicalt, a *Gyöngyhajú lány balladáját* a mai napig játszuk. Kísértem Tompos Kátyát, Für Anikót, felléptem Bigával, a Kerozinnal és a Nomáddal is. Ez utóbbi csapatban később több mint egy évet aktív tagként játszottam. Ennek a korszaknak a koronája volt, hogy Paul Gilberttel is játszhattam az A38-as hajón. Tavasszal kerestek a Roadból, azt mondták, kisegíteni kellene a nyáron, de utóbb kiderült: komolyabb a dolog, a zenekar tagja lettem. Nemcsak a lemezt vettük fel közösen, hanem elkészültek az új fotók is az együttesrel, és azóta már volt több koncertünk is. Állandó formációról van szó, hiszen 17 esztendő után most történt az első tagcsere az együttesben. Megtiszteltetésnek tartom, hogy Molnár Máté (ének, basszusgitár), Kádár Imre (gitár) és Golyán B. Zsolt „Goya” (gitár) mellett én lehetek a banda dobosa. A Road lett az új zenekarom, mellette nem nagyon lesz időm más produkciókra. Bár ha Paul Gilbert megkérné, hogy működjek közre a koncertjén, ma is szívesen megtenném.

Kocsis Csaba

Kékszakáll jazzesítve

Sárik Péter: Egymás műfajaiba kirándultunk

Sok-sok jó, sőt csudálatos dolog történik mostanság **Sárik Péter** jazz-zongorista, zeneszerző életében. Készülődés *A kékszakállú herceg vára* új, jazzes formába öntött változatának színházi világpremierjére, a *Jazzkívánságműsor magyarul* második albumának elkészülte és bemutatása mindenfelé, ahol csak lehet, koncertturnék Erdélyben, Magyarországon és másutt, hogy csupán néhányat említsünk. Újból vidáman pezseg hát az élet.

Sárik Péter jazz-zongorista, zeneszerző

A művésszel beszélgettünk a Bartók-opera jazzesítéséről (a jazzopera rádiós bemutatója június 8-án volt a Bartók rádióban), ami az ideiglenes egyik legnagyobb zenei különlegessége, továbbá a Sárik Péter Trióról, emberi és művészi kapcsolatokról, alkotásról, mienykről. Mint mindig, ezúttal is készségesen, empatikus alaposággal, barátsággal válaszolt a kérdésekre.

Cser Krisztián
(Kékszakáll)
és Miksch Adrienn
(Judit), akik
„mertek fejest
ugrani a jazzbe”

– *Mit jelent önnek Bartók Béla személyisége és zenéje? Mikor, illetve melyik művével került közel először a szívéhez?*

– Bartók zenéje, ugyanúgy, mint az emberek nagy részének, nekem is furcsa, érthetetlen volt, mikor először hallottam. A rádióban az esti mese után mindig a *Csillagok, csillagok* című népdal szólt, akkor még nem tudtam, hogy Bartók feldolgozásban. Ez tetszett, és ez volt szerintem az első találkozásom vele. Aztán fokozatosan kedveltem meg a művészt. A személyisége onnantól érdekelt, amikor elkezdtem a műveit feldolgozni, hisz ilyenkor a lehető legjobban meg szeretném ismerni a szerzőt mint embert. Vegyes volt a kép, sok dolog nem volt szimpatikus: Bartók a legtöbb emberrel szűkszavú, mogorva és gyakran – főleg a tanítványaival – bántó volt. Egy adott ponton, mivel annyira nem volt rokonszenves, majdnem fel is adtam a Bartók-lemezőnk tervét, de a legjobbkor láttam róla egy filmet, amelyben Péter fia emlékezett rá, és annyi kedves és szép dolog hangzott el róla, hogy átfordult bennem az ellenszenv.

– *Legutóbbi beszélgetésünkön, 2020 áprilisában, már említette, miszerint a Sárik Péter Trióval óriási munkában vannak: Bartók egyetlen operájának, A kékszakállú herceg várának a jazzes feldolgozásán munkál-*

A kékszakállú herceg várának CD-borítója és -belsője, valamint az előadás és werkfilm kísérő grafikája Gál Krisztián alkotása

kodtak. Azt is hozzáfűzte: ha nem kellett volna karanténba vonulnia, nem készült volna el vele időre. Óriási feladat lehetett a Bartók-mű jazzesítése, ám túl vannak a stúdiómunkán, augusztusban pedig már premier. Miként adódott az ötlet, hogy a Bartók-műből jazzopera legyen?

– Mint szinte minden nagy dolgot az életben, az úgynevezett véletlen hozta. 2019-ben egy hangos sikerű miskolci koncertünk után Kesselyák Gergely karmester, a Miskolci Bartók Plusz Operafesztivál igazgatója kért fel minket, hogy a 2020-as eseményre csináljunk valami nagylélegzetű dolgot, például dolgozzuk fel a *Kékszakállút*. Tetszett az ötlet, és elvállaltam. Így indult a történet.

– Meséljen az alkotási folyamatról, a kihívásokról és nehézségekről, az egésznek a szépségeiről, örömeiről!

– Másfél évig tartott a munka, és őszintén megmondom, ha nem kötött volna a kitűzött

bemutató, többször feladtam volna. A jazz-játék és az operák előadásmódja nagyon meszsze van egymástól, ez volt talán a legnagyobb nehézség. Bartók nagy létszámú szimfonikus zenekarra írta az eredeti művet, én teljesen áthangszereltem: zongora, dob, bőgő, elektromos zongora, Hammond-orgona, vonószekerek és természetesen két operaénekes adja elő a mi változatunkat. Addig, amíg el nem készültünk a lemezfelvétellel, gyakorlatilag csak a hatalmas feladat súlyát éreztük, az öröm utána jött, hisz megcsináltuk, úgy sikerült, ahogy elterveztük, és olyat hoztunk létre, amit a világon eddig senki. Mind a jazz-zenészeknek, mind a klasszikus muzsikusoknak messze túl kellett menniük a komfortzónáikon, hiszen egymás műfajaiba kirándultunk, mindezt egy nagyon nehéz mű kapcsán. Fantasztikus érzés volt, amikor a stúdióban felhangzott az utolsó hang. Éreztük, hogy megérte a hatalmas munka.

– Milyen volt az alkotásban való együttműködés a művésztársakkal, a projektben részt vállaló partnerekkel?

– Tökéletes, zökkenőmentes, inspiráló és megtisztelő. Mindenkinek a legnagyobb köszönet jár. Először is a zenekarom tagjainak, Fonay Tibornak és Gálfi Attilának, hogy gondolkodás nélkül követtek ezen a meredek ösvényen, és hatalmas munkát tettek a projektbe. Hollerung Gábor karmesternek, a Dohnányi Szimfonikusok vezetőjének, aki végig biztatott, támogatott, és folyamatosan ellátott szakmai tanácsaival. A vonószekernak és a két főszereplőnek, Miksch Adriennek és Cser Krisztiánnak, hogy mertek velünk fejést ugrani a jazzbe. Azt hiszem, igazán fontos dolgokat csak ilyen támogató, profi és pozitív légkörben lehet létrehozni. Nekem legalábbis csak így megy.

– A történet sok mindenről szól, leegyszerűsítve: boldogságkeresésről, magányról, szerelemről, bizalomról, párkapcsolati prob-

(folytatás a következő oldalon)

Kékszakáll jazzesítve

(folytatás az előző oldalról)

➤ *lémákról stb. Amikor hozzáfogtak a Kékszakállú vára titkainak feltárásához, mi minden rejtett az ajtók mögött, és mi ragadta meg leginkább Balázs Béla szövegében, Bartók muzsikájában?*

– Legalább százszor hallottam a művet, jól ismerem minden másodpercét. A zene zseniális, lenyűgöző. Nagyon nehéz anyag, érzékeny anyag, óvatosan, finoman kellett hozzányúlni. De meglepetést nem okozott, sejtettem, mi vár rám, amikor elkezdtem a munkát. Inkább Balázs Béla librettója tartogatott újdonságokat számomra, minden egyes meghallgatáskor újabb és újabb összefüggést, árnyalatot, részletet fedeztem fel. Lenyűgöző és kegyetlen szöveg, kegyetlen abban az értelemben, ahogy a legfinomabb részletekig kidolgozza és megmutatja ezt a tragédiába forduló kapcsolatot.

– *Miként jellemezné Kékszakáll és Judit kapcsolatát, szerelmét? És a mai ember számára mi a mondandója az operának az ön értelmezésében?*

– Nekem Kékszakáll és Judit kapcsolata nem tűnik kölcsönös szerelemnek, illetve inkább Kékszakállúról gondolom, hogy érdek nélküli, tiszta érzelmekkel van Judit iránt. Bár először fél attól, hogy kinyissa lelke ajtóit előtte, ám amikor mégis beengedi Juditot, tetszik neki, hogy „felderül, majd tündököl” a vára. A kemény, erős, hatalmas férfi élvezzi a nő gondoskodását, figyelmét. Aztán elérkezünk ahhoz a ponthoz, ahonnan Kékszakáll már nem szeretné továbbengedni őt, nem akar több titkot megmutatni, de Judit nem törődik vele, és minden praktikát, érzelmi zsarolást, híz-

Sárik Péter csapatában fontos a derű és a pozitív hozzáállás is

gést, hisztit bevetve végül eléri, hogy bejusson a hetedik ajtón is, amivel tragikus véget is vet a kapcsolatuknak. Szerintem a darab örök mondanivalója, hogy semmilyen emberi viszonyban nincs értelme a játszmázásnak és a taktikázásnak. Őszintén, egyenesen lehet csak egészséges kapcsolatokat építeni és fenntartani.

– *Az augusztusi premierre való készülődés mellett itt van mindjárt a másik projekt: a Jazzkívánságműsor magyarul című album második részének elkészítése. Milyen lett az anyag, miféle szempontok szerint válogatta össze a lemezre kerülő dalokat?*

– Nagyon szeretem ezt az új lemezt. Ezeket a dalokat is a közönség kérte, és igen jó kérések érkeztek. Mi egy kicsit áthangszerteltük őket, és természetesen mint jazz-zeneszek improvizálunk is, de a lényeg megmarad: minden *Jazzkívánságműsor*-est frenetikus hangulatú, a közönséggel együtténeklős, iga-

A zenekari fényképek a werkfilm forgatásán készültek

zi örömkoncert. Június 30. és július 10. között Erdélyben turnéztunk, tizenegy városban mutattuk be az új CD anyagát Nagykarolytól Brassóig.

– *Úgy tűnik, a járványos, karanténos idők után felszabadultabb napok jönnek. Az ön életében sok fellépés várható. Kezdődhetnek vagy folytatódhatnak a vándorlások, koncertezések. Milyen érzés most mindez?*

– Csodálatos. Mi nemcsak anyagilag, hanem szakmailag, és mivel a munkánk az életünk, így emberileg is ellehetetlenültünk az elmúlt 14 hónapban. Most hirtelen berobbant a régi életünk, szinte szabadnap nélkül

Sárk Péter megközelítése teljes egészében az eredeti darabból indul ki, lényegében egyetlen hangot sem változtat *A kékszakállú herceg várában*. Saját szavaival élve: kommentálja a történeteket, szólamokat ír hozzá. Ez egyébként bevett technika volt a zenetörténetben; a romantikus zeneszerzők rengeteg nagy barokk művet vettek elő, s az eredeti darab minden hangját megőrizték, csak kiegészítették új hangokkal, új megfogalmazásokkal, ezáltal hangulatában, karakterében még plasztikusabb, még izgalmasabb, virtuózabb és hatásosabb kompozíciót létrehozva. Ugyanez történik Sárk Péternél is. Ő két kadenciát és rengeteg ellenszólámot játszik a zongorán. Az énekesek minden hangja és a ritmus az eredeti mű szerint csendül fel, a feldolgozás mégis új fénybe, új megközelítésbe helyezi a művet. Az alapot jelen esetben a jazz-dob és a jazz-bőgő adja, ami nagyon izgalmas, mert az ember végül is teljes egészében meghallgatja *A kékszakállút*, mégis egészen más érzésekkel áll fel a koncertről, mintha Bartók művét eredetiben hallgatta volna. (Forrás: a Zempléni Fesztivál honlapja)

koncertezzük végig a nyarat, ami fantasztikus érzés.

– *Nagyváradohoz is sok emlék fűzi. Várható-e, hogy elhozzák Váradra is a Kékszakállút, illetve a Jazzkívánságműsort a közeljövőben?*

– Mindenhová szívesen megyünk, ahová hívnak, ahol fogadnak minket. Sajnos Nagyváradoon nem látok mostanság olyan lehetőséget, olyan koncerthelyet, ahol fel tudnánk lépni, amit nagyon sajnálok. Így a mostani turnéból is kimaradt Várad. Novemberben tervezünk egy koncertkörutat a Bartók-lemezünk anyagából, addigra talán változik a helyzet, és újra találkozhatunk, és természetesen nagyon örülnék egy *Kékszakáll*-bemutatónak is Nagyváradoon.

Tóth Hajnal

Bartók Béla – Sárk Péter: **A kékszakállú herceg vára**

Judit – Miksch Adrienn
Kékszakállú – Cser Krisztián
Sárk Péter Trió: Sárk Péter – zongora;
Fonay Tibor – bőgő; Gálfi Attila – dob
Budafoki Dohnányi Zenekar, vezényel:
Hollerung Gábor

A színházi premier időpontja és helyszíne: **augusztus 18.**; Zempléni Fesztivál, Sárospataki Művelődési Ház és Könyvtár színházterme

Könyvtárosváltás új környezetben

Megújult a Székelyhídi Városi Könyvtár. A jó hírhez még egy további is társul, **Guba-Kerekes Zsuzsa** személyében új vezetője van az intézménynek.

Nagy múltra visszatekintő kulturális tér az érmelléki kisváros könyvtára, 2002-ben ünnepelték meglétének fél évszázados évfordulóját. Korábban, már a XX. század elejétől is működtek különböző kisebb könyvtárak Székelyhídon. A Városi Könyvtár mellett a helyi középiskolában is hozzá lehet jutni olvasnivalóhoz, ennek ellenére a fiatalok előszeretettel járnak a művelődési ház emeletén berendezett tékába is.

Guba-Kerekes Zsuzsa édesanyja, Kerekes Terézia nyomdokaiba lépve vette át a „gondolatok birodalmát”; utóbbi három évtizeden át szolgálta a könyvszerető székelyhídiakat. A fiatal könyvtáros reklámgrafikus végzettséget szerzett 2008-ban, majd sikerült hivatásának megfelelő munkát vállalnia Nagyváradon. 2012 óta a kolozsvári Napsugár Kiadó illusztrátoraként is megmutatja tehetségét. Emellett időszakos kiadványokban is szerepel a neve. Az ecsetet már gyermekkorában kézbe vette,

Guba-Kerekes Zsuzsa sokféle ötlettel igyekszik megszerettetni az olvasást

édesapja, Kerekes Géza ismert festőművész volt, és megismertette vele az alkotás e módjának önkifejező csodáját. Számtalan alkotótáborban megfordult már, munkáit különböző kiállításokon tekinthették meg. Kérdésünkre, hogy a festészetben belül milyen irányzatot érez legközelebb önmagához, elmondta, hogy leginkább az alkalom, a téma szüli a stílust. Közel áll hozzá az impresszionista stílus, a külső terekben való „ecsetmozgatás” hozza ki leginkább belőle a belső ént. Talán a pasztellben tudja kifejezni leginkább önmagát.

Tavaly novemberben nem éppen ideális körülmények közepette vette át a könyvtár vezetését, mert a tékának is helyet adó művelődési ház teljesen felújították, ezért a könyvtárt ideiglenes helyre költöztették. Emellett a világjárvány is javában tombolt, ami tovább nehezítette az olvasókkal való kapcsolattartást. Helyszűke miatt az olvasnivalók is helytel-közzel voltak szakszerűen elrendezve, a betűkre szomjazóknak pedig az ajtónál megálljt parancsoltak. Nem lehetett a könyvek között matatni, hirtelen ötlettől vezérelve beléjük lapozgatni, hisz ez egészségügyi szempontból potenciális veszélyt jelentett volna. Ezért a nyájas olvasó az ajtóban elmondta, hogy mit is szeretne, a könyvtáros pedig a küszöb fölött nyújtotta át a betűkbe öntött gondolatokat.

Szerencsére ezek a lidérces idők elmúltak – jegyzi meg mosolyogva Zsuzsa, bár, amint mondja, maga is elképedve tapasztalta önmagán, hogy mennyire kifordította az embereket a mindennapi megszokott életritmusukból a járvány. Most, hogy immár teljes gőzzel üzemelnek, mindenki keresgélhet a polcokon, szemelgethet a kötetekből. Eleinte háborgott is belül, hogy né, az általa szépen elrendezett könyveket ide-oda tologatják az olvasók, most aztán kezdheti előlről a rendrakást. „Te, Zsuzsa, ez az élet rendje, ezzel jár a könyvtári munka” – tudatosult benne a helyes hozzáállás.

A mintegy 34 ezer kötetből majdnem négyezret kiselejtezték, olyan könyveket, amelyek az állaguk miatt már nem voltak hasznavehe-

Új polcokon sorakoznak a könyvek

tők, illetve a letűnt kor pártpropagandáját tartalmazták.

A könyvtár korábbi belső tere a renoválás után teljesen megváltozott: eltűntek a dohos, penészes falak, a rosszul működő cserépkályha a maga füstös „aurájával”, aminek lenyomata szürkessé tette a vakolatot. A három részre osztott belső tér továbbra is megmaradt, csupán a bejáratot alakították át. A tematikusan elrendezett könyveknek kialakított helyiségek mellett lesz olvasószoba is, a fűtést termálvízzel oldották meg, s korszerűen felszerelt mosdók is növelik a látogatók komfortérzetét. A 30 ezer kötetből – mivel az új polcok befogadóképessége kisebb – csupán 15 ezret tesznek közzemlére, a többit máshol tárolják majd, illetve további selejtezésre is készülnek.

Az intézményt működtető önkormányzat minden évben meghatározott összeget különít el könyvek vásárlására. Emellett pályázati úton igyekeznek beszerezni újabb kiadványo-

A húsvéti puzzle-t a szorgalmas olvasók állíthatták össze

Biharország – kultúra

A megújult művelődési házban

a könyvtár is komfortosabb otthonra lett

kat. A magyarországi Márai program jóvoltából az elmúlt évben száz gyönyörű kivitelezésű kötettel gazdagodtak.

Reményt keltő, hogy a fiatalok a leghűségesebb olvasók, ők a kötelező iskolai olvasmányok mellett a róluk szóló könyveket kedvelik. Ilyen slágerkönyv például Jeff Kinney *Egy ropi naplója* című sorozata, s ide sorolhatók Leiner Laura könyvei is. Guba-Kerekes Zsuzsa kezdeményezésére az olvasók véleménye alapján rangsorolják a tíz legnépszerűbb művet. Jelenleg Shalini Boland *A titkos mama* című könyve áll az élen.

A könyvkölcsönzés mellett több értékhozó tevékenységet is szerveznek folyamatosan. A gazdag kínálatból a fiatal könyvtáros kiemel néhányat. Tavaly decemberben karácsonyi olvasóversenyt tartottak, húsvétra ez puzzle kirakóversennyé módosult. A résztvevők minden könyv elolvasása után megkapták a kirakós játék egy elemét, s akinek hamarabb összegyűlt a húsvéti témájú kép minden darabja, az lett a győztes. Féléves festőtábort is szerveztek, a legjobb munkákat kiállították. Gyermeknapra rajzversenyt tartottak, a fiataloknak kedvenc könyvük főhősét kellett megmintázniuk. A közeljövőben kerül sor annak a fotópályázatnak az eredményhirdetésére, amelyre az Érmellék műemlékeit megőrkítő munkákat vártak.

Guba-Kerekes Zsuzsa továbbra sem fogott ki az ötletekből, újabb tervek tartogat tásolyában, az olvasás megszerettetése mellett az értékteremtő szándék kifogyhatatlan kútforrás számára.

D. Mészáros Elek

Tanács

Gabriel García Márquez (1927–2014) Nobel-díjas kolumbiai író, a mágikus realizmus képviselője. Egyik bölcs gondolatát idézzük a rejtvényben a **vízszintes 1. és függőleges 35. alatt.**

VÍZSZINTES: **13.** Ország az Arab-félszigeten. **14.** ... Marcell – Jakab Dezső építész társa. **15.** Sült tészta. **16.** Mesél (rég.). **18.** Diderot francia filozófus, író személyneve. **20.** Vietnámi holdújév. **21.** Bizony – ősi szóval. **22.** Kipling farkasvezére. **24.** Azon a helyen. **26.** Tiltó szó. **27.** Török férfinév. **28.** Szabó István filmje (1966). **29.** Elektronvolt (röv.). **31.** Ászokhordó nyílása. **33.** Közél-keleti vízipipa. **35.** Győzelem a sakkjátékban. **37.** Művet létrehozó. **39.** Analóg páros betűi. **40.** Tanít. **42.** Női énekhang. **43.** Ország és folyó Afrikában. **45.** A Balaton vizét vezeti a Dunába. **46.** Händel korai operája. **49.** Kiválasztó szervünk. **50.** Händel-opera (1733). **52.** Elpáhol. **54.** Éneklő szócska. **55.**

Éveink száma. **57.** Evőeszköz. **58.** Nyújt. **59.** Halogén elem. **60.** ... és csapata – Gajdar regénye. **62.** Menet közepe! **63.** A távoli helyre. **65.** Grammy-díjas brit soulénekesnő. **67.** Dél-Indiában élő dravida nép tagja. **69.** Nyugtalanító helyzet. **71.** A cél felé mutat. **73.** Dél-Afrikában honos liliomfajta.

FÜGGŐLEGES: **1.** Szoprán szerep Donizetti Don Pasquale c. operájában. **2.** Álmos fejedelem anyja (Anonymus szerint). **3.** Középkori skandináv elbeszélés. **4.** Spinét része! **5.** Csajkában van! **6.** Á la ... – divatos. **7.** Egyszerű gép. **8.** Síkság. **9.** Három – szláv nyelvekben. **10.** Sértetlen. **11.** Ablak tömítőanyaga. **12.** Czuczor Gergely írói álneve. **17.** Az Ys királya c. opera zeneszerzője. **19.** Nyugat-magyarországi város. **23.** Népköztársaság Ázsiában. **25.** Egyesülethez tartozik. **27.** Ügyirat. **28.** Ata betűi. **29.** Fortélyokat titkon kifigyel. **30.** Kodolányi János drámája (1939). **31.** A jelzettől. **32.** John Wayne filmje. **33.** ... Dame – párizsi templom. **34.** Érdeklődést felkeltő hatás. **36.** Kuroszava japán filmrendező személyneve. **38.** Klíma része! **41.** Iskola (rég.). **44.** Boltozatos. **47.** Aladár páros betűi. **48.** Egyezkedés. **51.** Régi úrmérték. **53.** Páncél. **56.** Ország... – képes hetilap volt (1957–1992). **58.** Negatív töltésű ion. **59.** ... Eyre – Charlotte Brontë regénye. **60.** Hősök ... – budapesti látványosság. **61.** Veszélyből kiszabadít. **62.** Végtelen emlék! **64.** Szeged híres épülete. **66.** Római számok, összegük 1501. **68.** Palánta páros betűi. **70.** Doktor. **72.** Részben győz!

Barabás Zsuzsa

1	2	3	4	R	5	6	7	8	9	V	10	11	12	L
13					14						15			
16				17		18				19		20		
21				22	23					24	25			T
26			27						28			29	30	
		31				32		33				34		
35	36				37		38					39		
40				41		42				43	44			
45				46	47					48		49		
50			51					52		53				
54			55				56		57				58	
Y		59				60		61				62		
63	64			65	66					67	68			
69			70		71				72		73			
J				T						R				

Júliusi rejtvényünk (*Festői vélemény*) helyes megfejtése: „A nő akkor szép igazán, ha boldog, és akkor boldog, ha érzi, hogy szeretik.”

Partiumi Magyar Napok huszadjára Szatmáron

Az elmúlt két évtizedben a Partiumi Magyar Napok (PMN) egyet jelentett a magas kulturális színvonalú szórakoztatással a szatmári és a tágabb értelemben vett régióban. Az idén augusztusban immár a XX. rendezvényt tartják meg.

„Természetesen minden rendezvény az éppen érvényben lévő járványügyi szabályok teljes betartásával fog zajlani, ennek ellenére bízunk benne, hogy az év egyik legjobban várt ünnepén minél nagyobb létszámban vehetnek részt a partiumiak” – idézi **Szócs Pétert**, a szervező Identitás Alapítvány elnökét a rendezvényt beharangozó sajtóközlemény. Ha az aktuális előírások megkövetelik, korlátozni fogják a résztvevők számát az eseményeiken, zárt térben pedig megkövetelik a távolságtartást és a maszkviselést – tette hozzá Szócs.

Barta Zoltán főszervező arra emlékeztetett, hogy a tavalyi, rendhagyó, online rendez-

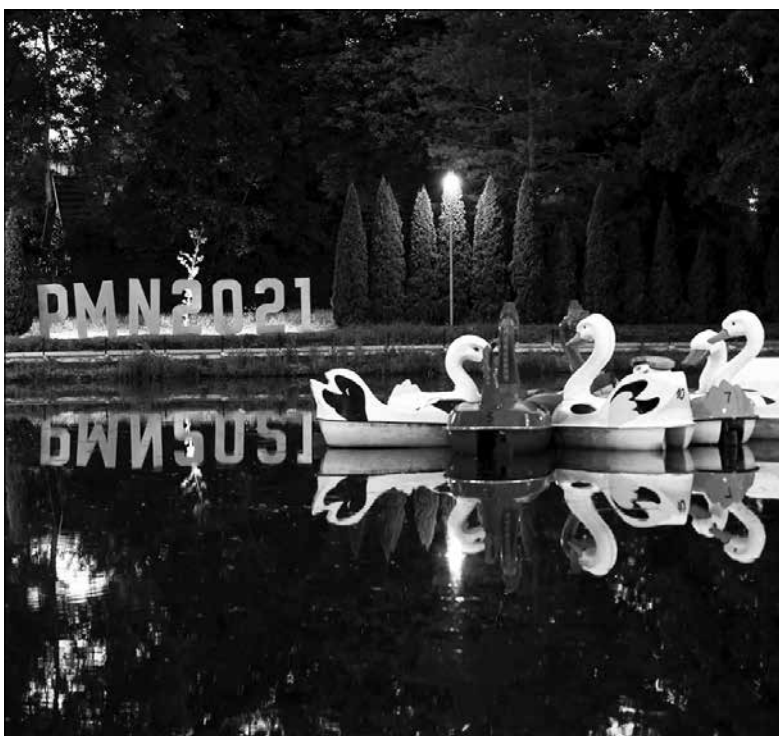
vényüknek köszönhetően nem szakadt meg a hagyomány, így az idén immár jubileumi, huszadik kiadásához érkezik a PMN. „Célunk e kerek évfordulón sem változott: szeretnénk továbbra is olyan minőségű szórakozási lehetőséget nyújtani, melyben mind a kulturális és népművészeti programok iránt érdeklődők, mind az izgalmas, modernebb élményekre vágyók megtalálhatják a kedvencüket” – nyilatkozta.

A XX. Partiumi Magyar Napokat **augusztus 18. és 22. között** rendezik meg, s a már hagyományosnak mondható fő helyszín a Kossuth-kert lesz. A sétányok megtelnek a helyi kézművesekkel, és visszatér a 2019-ben újragondolt, még hangulatosabbá varázsolt Borudvar is. A két éve létrehozott Szatmári Termék védjegyet viselő árucikkekkel találkozhatják meg itt az érdeklődők. A védjegy képviselésében **Simon Dalma** örömmel jelentette, hogy az elmúlt időszakban számos vállalkozás és gazdálkodó csatlakozott hozzájuk.

Nem maradnak el a sportesemények és a különféle versenyek sem, ezeken nemcsak a gyerekek, de a felnőttek is összemérhetik tudásukat. A kulturális programok kedvelői is gazdag kínálatból válogathatnak. A Szent István Kör idén 30 éves, ezt a jubileumot történelmi filmek vetítésével és előadásokkal ünneplik meg. Lesznek komolyzenei koncertek a szatmári filharmonikusok közreműködésével, valamint folytatódik a szatmári kötődésű képzőművészek kiállításainak sorozata is.

A PMN eseményeinek másik helyszíne a Tűzoltótorony melletti dr. Fátyol Rudolf park lesz, ott csütörtök és péntek délelőtt bábelőadásokkal készülnek a legkisebbeknek, este pedig a Partiumi Filmélmények keretében szabadtéri filmvetítésre várják a felnőtteket. A koncertekre az ismert zenekarok mellett helyi előadókat is meghívtak. **Kovács Zsolt**, a PMN koncertjeinek felelőse a Kowalsky meg a Vega, az Intim Torna Illegál zenekart említette, a záró fellépő pedig Zorán lesz.

A részletekért, újdonságokért, meglepetésekért kövessék az esemény Facebook-oldalát.

9 771583 061009